

Over het registreren van alle binnenkomende tips van burgers is door een medewerker van de directie MKB mondeling verklaard:

"Wij weten ook bij elke post wel dat er een soort van jaloezie in kan zitten. Het is niet zo als er een mail binnen komt met 'mijn buurman heeft een grote auto', dat wij dan denken het zal wel waar zijn. Negen van de tien keer denken wij nee dat is niet waar. Maar wij onderzoeken het wel om te kijken of er iets van waarheid in zou kunnen zitten. Wij zeggen niet van dit is een juist signaal of niet. We registreren alleen dat het signaal binnen komt."¹¹⁵

Doordat de bevindingen van een eventueel onderzoek niet werden teruggekoppeld in FSV bleef het vermoeden van fraude – en daarmee dus verouderde, onjuiste informatie – in FSV geregistreerd staan.

3.5.3 Conclusie

In deze paragraaf is geconstateerd dat er onjuiste gegevens in FSV staan omdat gedurende een bepaalde periode het binnen de directies Toeslagen en Particulieren de werkwijze was om het veld Fraude aan te vinken zonder dat er fraude was vastgesteld. Daarnaast is geconstateerd dat in FSV vermoedens van fraude bleven staan ondanks dat de Belastingdienst het vermoeden had onderzocht en had geconstateerd dat er geen sprake was van fraude. Hierdoor bleven niet-geactualiseerde gegevens in FSV staan.

3.6 Bewaren en wissen van gegevens in FSV

Met het naleven van bewaartermijnen wordt geborgd dat gegevens niet langer worden bewaard dan nodig is. In de GEB van FSV van november 2019 is door de Belastingdienst gesignaleerd dat er bij FSV sprake was van een 'ongelimeerde bewaartermijn van gegevens' en dat 'de historie van de gegevens terug gaat tot 2001 omdat bij de start van FSV de database van Dagboek PIT was geïmporteerd'.¹¹⁶ In deze paragraaf beschrijft de AP de resultaten van haar onderzoek naar de naleving van de bewaartermijn die van toepassing was op de gegevens in FSV door de Belastingdienst.

3.6.1 FSV had geen functionaliteit om te wissen

Uit het Handleiding Dagboek FSV volgt dat FSV geen functionaliteit had om informatieverzoeken te verwijderen en dat het verwijderen van de andere signalen alleen kon worden gedaan door een medewerker met de rol Senior behandelaar.¹¹⁷ De staatssecretarissen van Financiën hebben verklaard dat het verwijderen niet leidde tot fysiek verwijderen, maar tot verplaatsing van het signaal naar een voor de gebruikers van FSV niet zichtbare locatie.¹¹⁸ De AP constateert na analyse dat FSV drie verwijderde-items databasetabellen bevat met in totaal 4.018 signalen en 166 documenten.¹¹⁹ Uit de geregistreerde redenen voor verwijdering van deze signalen maakt de AP op dat het hoofdzakelijk ging om foutief opgevoerde signalen.¹²⁰

¹¹⁵ Pagina 30 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst werking FSV afgelegd op 30 juni 2020 (dossierstukken 81, 90, 91, 92).

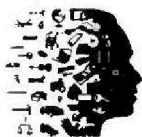
¹¹⁶ Pagina 10 en 18 van de GEB van FSV van november 2019. Zie ook pagina 18 van deel B van het Handboek Beveiliging Belastingdienst 2017, bijlage 31 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 21 augustus 2020 (dossierstuk 78).

¹¹⁷ Pagina 25 van de Handleiding Dagboek FSV en pagina 65 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst werking FSV afgelegd op 30 juni 2020 (dossierstukken 81, 90, 91, 92).

¹¹⁸ Zie pagina 2 van *Kamerstukken II* 20/21, 31066, nr. 709.

¹¹⁹ Analyse AP signaletabellen FSV (dossierstukken 212).

¹²⁰ Analyse AP signaletabellen FSV (dossierstuk 212). De meest voorkomende redenen waren 'dubbel' en 'incompleet' en varianten hierop.

De staatssecretarissen van Financiën hebben verklaard dat er voor het fysiek wissen van signalen uit FSV een specifiek programma moest worden gebouwd (zie volgende paragraaf).¹²¹

3.6.2 Bewaartermijn en schoning op 27 februari 2020

Voor het bewaren en vernietigen van gegevens heeft de Belastingdienst bewaartermijnen vastgelegd in selectielijsten. In deze selectielijsten staat welke gegevens wanneer vernietigd moeten en welke gegevens permanent bewaard dienen te worden (archiveren).

De Belastingdienst heeft schriftelijk verklaard dat de 'Selectielijst Belastingregio's' en het proces '5.1 Algemene klantbehandeling' van toepassing waren op de gegevens in FSV.¹²² Hieruit volgt dat de gegevens in FSV niet in aanmerking kwamen voor archivering en dat gegevens na zeven jaar moesten worden vernietigd.¹²³ De staatssecretaris van Financiën heeft deze termijn van zeven jaar (omgerekend naar een datum) bevestigd in haar antwoorden van 13 oktober 2020 op vragen vanuit de Tweede Kamer:

"Voor schoning moet een specifiek programma worden gebouwd dat de signalen verwijdert. De basis voor het verwijderen is de selectielijst die voor dergelijke gegevens is vastgesteld. In dit licht zijn uit FSV alle signalen verwijderd met een opnamedatum vóór 1 januari 2014."¹²⁴

De door de staatssecretaris van Financiën genoemde verwijdering van signalen uit FSV is door de Belastingdienst uitgevoerd op 27 februari 2020, dezelfde dag dat FSV is uitgezet.¹²⁵ De AP constateert na analyse van de signalen in FSV dat toen meer dan de helft van de signalen uit FSV een datum van opname van vóór 1 januari 2014 had, wat betekent dat de Belastingdienst op 27 februari 2020 meer dan de helft van de signalen in FSV heeft gewist.¹²⁶

Databasetabel	Aantal signalen met opnamedatum voor 1-1-2014	% van totaal in databasetabel
AangiftefraudeSignaal	230.724	60%
TipsKlikMeldingSignaal	513	1%
ProjectOverigSignaal	47.968	76%
InformatieVerzoekSignaal	127	0%
	279.332	52%

In de brief van 28 april 2020 aan de Tweede Kamer is door de staatssecretarissen van Financiën als probleem benoemd dat gegevens in FSV niet werden geschoond.¹²⁷ Dat gegevens in FSV tot 27 februari

¹²¹ Pagina 2 van *Kamerstukken II 2020/21*, 31066 nr. 710.

¹²² Selectielijst voor de administratieve neerslag van de zorgdrager Minister van Financiën voor wat betreft de werkprocessen van Belastingdienst/regio's ('Blauwe' processen), *Stcrt.* 2012, nr. 3159.

¹²³ De Belastingdienst heeft verklaard dat FSV ook signalen van Toeslagen bevatte, maar stelt dat omdat FSV oorspronkelijk bedoeld was voor de directie MKB (Belastingen) dat voor het bepalen van de vernietigingstermijn is uitgegaan van het selectielijst die van toepassing is op Belastingen, zie pagina 3 van antwoorden informatieverzoek schonen, digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 10 maart 2021 (dossierstuk 159).

¹²⁴ Pagina 2 van *Kamerstukken II 2020/21*, 31066 nr. 710.

¹²⁵ Die dag zijn tevens de drie in FSV aanwezige verwijderde-items tabellen verwijderd.

¹²⁶ Analyse AP signalentabellen FSV (dossierstuk 212), dit betreft alle signalen met 'Datum opname' voor 1 januari 2014.

¹²⁷ Pagina 4 van *Kamerstukken II 2019/20*, 31066, nr. 632.

2020 nooit geschoond of gearhiveerd werden en in FSV beschikbaar bleven is tevens door KPMG bevestigd.¹²⁸

3.6.3 Conclusie

In deze paragraaf is geconstateerd dat FSV geen functionaliteit had om signalen feitelijk te verwijderen uit FSV en dat FSV alleen de mogelijkheid gaf om signalen te verplaatsen naar een voor gebruikers niet-zichtbare locatie in FSV. In de bijna zeven jaren dat FSV is gebruikt is hier ongeveer 4.000 keer gebruik van gemaakt. De AP constateert in deze paragraaf daarnaast dat op de gegevens in FSV de Selectielijst Belastingregio's en het proces 5.1 Algemene klantbehandeling van toepassing is. Hieruit volgt dat de gegevens in FSV niet in aanmerking komen voor archivering voor langere tijd en dat er een bewaartermijn/vernietigingstermijn geldt van zeven jaar. De AP constateert tot slot dat er tot de datum van 27 februari 2020 geen schoning van signalen in FSV had plaatsgevonden en dat op 27 februari 2020 door de Belastingdienst 52% van de signalen in FSV zijn gewist.

3.7 De gevolgen van registratie in FSV

In deze paragraaf beschrijft de AP welke gevolgen een registratie in FSV kon hebben voor een betrokkene.¹²⁹

Stigmatisering

In de paragrafen 3.2 en 3.3 is geconstateerd dat FSV een database was met verschillende soorten signalen van mogelijke en vastgestelde fraude met belastingen en toeslagen. De signalen zijn van verschillend gewicht, van anonieme tips tot bevindingen van de politie, en van de uitkomst van een selectieregel gericht op het detecteren van fraude tot door de Belastingdienst of een andere overheidsinstelling vastgestelde fraude. In deze context, waarbij deze signalen staan in een applicatie genaamd 'de Fraude Signalerings Voorziening' en waarbij in de handleiding is beschreven dat de applicatie bedoeld was voor 'het registreren van fraudesignalen' is het niet ondenkbaar dat medewerkers van de Belastingdienst de applicatie FSV beschouwden als een database met (potentiële) fraudeurs. Met als gevolg dat bijvoorbeeld ook personen waarover een anonieme tip in FSV stond die niet verder was onderzocht of personen waarvan geen sprake was van fraude maar wat niet was teruggekoppeld in FSV, onterecht als fraudeur werden beschouwd. Deze stigmatisering werd in de hand gewerkt doordat een deel van de gebruikers van FSV alleen kon zien óf iemand in FSV stond of niet, zonder het signaal te kunnen raadplegen.

Dat FSV het risico op stigmatisering herbergde is door de Belastingdienst ook onderkend in de GEB van FSV van november 2019:

"Als het überhaupt voorkomen in FSV als selectie criterium geldt, wordt geen rekening gehouden met de context en hiervan afgeleid met mogelijk (onterechte) stigmatisering van betrokkenen als gevolg.

(...)

Onvoldoende onderscheid tussen een informatieverzoek en een signaal maar ook betekenis/gewicht van de informatie, leidt tot mogelijke stigmatisering van betrokkenen ('zwarte lijst effect')."¹³⁰

¹²⁸ Pagina 4, 41 en 44 van KPMG rapport.

¹²⁹ Dit betreft de nu bekende gevolgen, op dit moment wordt er in opdracht van de Belastingdienst extern onderzoek uitgevoerd naar precieze effecten van een vermelding in FSV voor burgers en bedrijven. *Kamerstukken II 2020/21, 31066, nr. 816 en 852.*

¹³⁰ Pagina's 13 en 16 van de GEB van FSV van november 2019.

Intensiever toezicht

Een registratie in FSV kan leiden tot intensiever toezicht. De staatssecretarissen van Financiën hebben in de brief van 28 april 2020 aan de Tweede Kamer toegelicht dat informatie uit FSV reden kan zijn om een belastingaangifte of verzoek voor een toeslag door een medewerker te laten behandelen in plaats van "automatisch" door het systeem te laten gaan.¹³¹ In de brief van 10 juli 2020 aan de Tweede Kamer is het door de staatssecretarissen van Financiën als volgt omschreven:

*"Registratie in FSV kan in combinatie met andere indicaties aanleiding zijn voor verscherpt toezicht. Indien er sprake is van verscherpt toezicht kan er sprake zijn van een intensievere vorm van toezicht (waarbij burgers/bedrijven frequenter worden onderworpen aan vragen, verzoeken om informatie en bewijslevering) en een verhoogde kans op aangifte- of aanvraagbehandeling."*¹³²

Financiële gevolgen voor betrokkenen

Het intensiever toezicht kan tot gevolg hebben dat de aangifte of aanvraag van de toeslag ten nadele van de persoon werd gecorrigeerd of geheel werd afgewezen. Daarnaast hebben de staatssecretarissen van Financiën in de brieven van 10 juli 2020 en 28 januari 2021 aan de Tweede Kamer erkend dat in sommige gevallen verzoeken om een persoonlijke betalingsregeling bij een toeslagenschuld of minnelijke schuldsanering bij een belasting- of toeslagenschuld automatisch zijn afgewezen omdat de betrokkene in FSV stond.¹³³

De AP constateert op basis van het voorgaande dat het feit dat een betrokkene voorkwam in FSV stigmatisering, intensiever toezicht en/of financiële consequenties tot gevolg kon hebben.

3.8 Onbekendheid FSV bij betrokkenen

In de GEB van FSV van november 2019 is door de Belastingdienst gesteld dat 'de specifieke verwerking van signalen in FSV voor het merendeel van de betrokkenen onbekend was' en dat 'bij een eventueel inzageverzoek betrokkene geen specifieke informatie, zoals verwerkt in en vanuit FSV, zal ontvangen'.¹³⁴ In deze paragraaf constateert de AP dat ook uit andere interne documenten van de Belastingdienst, mondelinge verklaringen van medewerkers van de Belastingdienst en antwoorden op Kamervragen volgt dat betrokkenen waarover een signaal in FSV stond hiervan in de meeste gevallen niet bekend mee raakten, ook al leidde het signaal tot intensiever toezicht (zie vorige paragraaf).

Een extern signaal, een tip van een burger of andere overheid, kan aanleiding zijn voor het stellen van vragen aan een belastingplichtige. Een medewerker van een team Intensief Toezicht binnen de directie Particulieren heeft hiervoor het volgende mondeling verklaard:

AP: Die eerste vragenbrief die de persoon ontvangt, die ontvangt hij natuurlijk op een gegeven moment en misschien vraagt hij zich dan af: 'waarom krijg ik deze?' Daar wordt dus ook niet de uitleg gegeven dat het komt door een signaal in FSV?

¹³¹ Kamerstukken II 2019/20, 31066, nr. 632, p. 4.

¹³² Kamerstukken II 2019/20, 31066, nr. 681, p. 4.

¹³³ Kamerstukken II 2019/20, 31066, nr. 681, p. 4 en 7. Zie ook pagina 33 e.v. van KPMG rapport. Kamerstukken II 2020/21, 31066, nr. 807, p. 5. Zie ook antwoord vraag 63 van Kamerstukken II 2019/20, 31066, nr. 710.

¹³⁴ Pagina 14 van de GEB van FSV van november 2019.

AUTORITEIT PERSOONSGEGEVENS

BD: 'Door nader verkregen informatie komt naar voren dat u mogelijk inkomsten hebt.' We gaan niet expliciet zeggen van waar dat dan vandaan komt. Dat is om de melder te beschermen in zekere zin.¹³⁵

Dat het de werkwijze was binnen de directie Particulieren om in de vragenbrief niet te benoemen dat een tip de aanleiding was, wordt ondersteund door de Werkinstructie tips en kliks Particulieren uit 2017. Hierin staan twee voorbeelden van vragenbrieven die naar belastingplichtigen konden worden gestuurd als een tip een vermoeden van belastingfraude gaf, met daar passages van gelijke strekking als is verklaard:

*"Waarom vermoedt de Belastingdienst dat u (een verbeterde) aangifte moet doen?
De Belastingdienst heeft dat vermoeden door de volgende informatie over u:
Volgens onze gegevens geniet u mogelijk inkomsten uit nevenwerkzaamheden, die niet worden aangegeven voor de inkomstenbelasting."¹³⁶*

"Volgens mijn informatie heeft u inkomsten uit werkzaamheden zonder dienstbetrekking".¹³⁷

In deze Werkinstructie tips en kliks Particulieren uit 2017 staat tevens dat in geval van een mogelijke boeteoplegging het (niet-anonieme) externe signaal uit het dossier gehaald moest worden:

"Indien dat je overweegt om een boete op te leggen, weet dan dat de belastingplichtige recht heeft op inzage in het dossier. (...). Zorg dat de veiligheid en identiteit van de melder gewaarborgd blijft. Haal de stukken uit het dossier die de identiteit van de melder kunnen onthullen."¹³⁸

Voor wat betreft interne signalen volgt uit een interview met een teamleider Intensief Toezicht binnen de directie Particulieren uit april 2020 dat bij het benaderen van belastingplichtigen die waren 'uitgeworpen' als gevolg van verhoogd risico op systeemfraude (interne signalen in FSV) er jarenlang was gewerkt met twee standaardvragenbrieven. Deze brieven begonnen met de volgende passages:

"Wij hebben onderzoek gedaan naar het aangifte gedrag van degene die uw aangifte inkomstenbelasting over 1 of meerdere van de jaren <JAAR> tot en met <JAAR> heeft ingediend. Daaruit is gebleken dat diegene voor meerdere personen aangiften met onjuiste aftrekposten heeft gedaan. Mogelijk geldt dat ook voor uw aangifte. Ik zal uw aangifte over <JAAR> nader beoordelen. Daarvoor heb ik meer informatie van u nodig. Daarom vraag ik u mij een aantal gegevens op te sturen."

"Ik heb uw aangifte inkomstenbelasting <JAAR> ontvangen. Om deze te kunnen beoordelen, heb ik meer informatie van u nodig. Daarom vraag ik u mij een aantal gegevens op te sturen."¹³⁹

Uit deze passages uit de twee brieven blijkt dat alleen als er sprake was van een mogelijke facilitator dit werd benoemd richting de belastingplichtige; als uit een selectieregel een vermoeden van individuele niet-georganiseerde fraude was ontstaan werd dit niet als aanleiding in de brief aan de belastingplichtige opgenomen.

¹³⁵ Pagina 29 en 30 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst werking FSV afgelegd op 30 juni 2020 (dossierstukken 81, 90, 91, 92).

¹³⁶ Pagina 17 van Werkinstructie tips en kliks Particulieren 2017, bijlage bij *Kamerstukken II* 2019/20, 31066, nr. 681.

¹³⁷ Pagina 19 van Werkinstructie tips en kliks Particulieren 2017, bijlage bij *Kamerstukken II* 2019/20, 31066, nr. 681.

¹³⁸ Pagina 15 van Werkinstructie tips en kliks Particulieren 2017, bijlage bij *Kamerstukken II* 2019/20, 31066, nr. 681.

¹³⁹ Pagina 3 van Interview (P Intensief Toezicht) d.d. 15-4-2020, digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 29 juni 2020 (dossierstuk 31).

Door de staatssecretarissen van Financiën is meerdere malen in antwoord op Kamervragen aangegeven dat niet actief werd gecommuniceerd aan betrokkenen dat zij in FSV stonden.¹⁴⁰ Dat betrokkenen niet konden weten dat ze in FSV geregistreerd stonden, ook niet na een verzoek tot inzage, is tevens door KPMG geconcludeerd in haar rapport.¹⁴¹

De AP constateert op basis van het voorgaande dat in de periode dat FSV door de Belastingdienst werd gebruikt in beginsel het voor een betrokkene niet bekend was dat hij of zij in FSV stond geregistreerd.

3.9 Toegangsbeveiliging van FSV

Uitgegeven toegangsrechten bepalen welke gebruikers toegang hebben tot een applicatie en welke rechten zij hebben binnen die applicatie. Bij een juiste toekenning van de toegangsrechten hebben personen alleen toegang tot de gegevens die ze nodig hebben voor de uitoefening van hun taak. Vanaf april 2018 is binnen de Belastingdienst in interne documenten gesignaleerd dat teveel medewerkers van de Belastingdienst toegang hadden tot FSV.¹⁴² In deze paragraaf beschrijft de AP de relevante feiten om de toegangsbeveiliging van FSV te kunnen beoordelen.

3.9.1 Beleid Belastingdienst logische toegang tot bedrijfsmiddelen

Uit deel A van het Handboek Beveiliging Belastingdienst volgt dat de Belastingdienst het volgende beleid voert:

“c. Beveiliging biedt toegang tot de benodigde bedrijfsmiddelen.

We autoriseren medewerkers tot het raadplegen en verwerken van die gegevens, het binnentreden van die ruimten en het gebruik van die middelen, die zij voor hun werk nodig kunnen hebben: need-to-do.”¹⁴³

3.9.2 Vereiste autorisaties voor toegang tot FSV

Zoals beschreven in paragraaf 3.1.2 en Bijlage 1 van het rapport waren er in FSV meerdere rollen gedefinieerd, waarbij elke rol de beschikking had over bepaalde functionaliteit in FSV (hierna: een FSV-rol). Elke medewerker die toegang kreeg tot FSV werd gekoppeld aan een FSV-rol en op die manier werd bepaald tot welke gegevens in FSV deze medewerker toegang had en wat de medewerker met de gegevens kon (raadplegen, muteren etc.).

Om toegang te krijgen tot FSV waren er twee autorisaties vereist:¹⁴⁴

1. Een autorisatie voor FSV in het Identity Management Systeem (hierna: IMS);
2. Een actieve autorisatie in FSV.

¹⁴⁰ Antwoorden vragen 6 en 7 *Aanhangel Handelingen II*, nr. 3490, antwoorden vragen 38-40 in *Kamerstukken II 2019/20 31066*, nr. 720 en antwoorden vragen 11, 38 en 39 van *Aanhangel Handelingen II*, nr. 357.

¹⁴¹ Pagina 42 van het KPMG rapport.

¹⁴² Pagina 10 en 14 van Facultatieve PIA EOS informatieloketten, digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 29 juni 2020 (dossierstuk 31), Tabblad Mogen van WMKtoets-v2018 FSV, bijlage 26 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 21 augustus 2020 (dossierstuk 78) en pagina 20 van de GEB van FSV van november 2019. In het eerstgenoemde document leidde het zelfs tot het voorstel om te stoppen met het opnemen van informatieverzoeken in FSV.

¹⁴³ Pagina 6 van deel A van het Handboek Beveiliging Belastingdienst 2017 en pagina 12 van deel B van het Handboek Beveiliging Belastingdienst 2017, bijlagen 30 en 31 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 21 augustus 2020 (dossierstuk 78).

¹⁴⁴ Pagina's 60, 64 en 71 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst werking FSV afgelegd op 30 juni 2020 (dossierstukken 81, 90, 91, 92).

Deze twee autorisaties worden hierna achtereenvolgens toegelicht.

1. een autorisatie voor FSV in IMS

Voor toegang tot FSV was het ten eerste vereist dat een medewerker een autorisatie binnen IMS toegekend had gekregen (hierna: een IMS-rol) met daarin opgenomen een FSV-rol. De staatssecretarissen van Financiën hebben de volgende toelichting gegeven op de werking van IMS en het daarin opgenomen rollenmodel:

"Een medewerker wordt niet rechtstreeks geautoriseerd voor een applicatie, maar dat wordt gedaan op basis van de rol die een medewerker uitoefent of op basis van een bijzondere taak die aan een medewerker wordt opgedragen. In een zogenoemd rollenmodel is vooraf vastgelegd wat de autorisaties moeten zijn voor een bepaalde rol of bijzondere taak. Voorbeelden van deze rollen zijn "klantbehandelaar omzetbelasting", "administratief medewerker inkomstenbelasting" en "management ondersteuner". Voor elk van die rollen is vastgelegd welke taken uit welke applicaties nodig zijn voor het werk dat uitgevoerd wordt binnen die rol. In IMS ligt dat rollenmodel vast. Een teammanager koppelt in IMS een medewerker uit het team aan één van de rollen die voor het team beschikbaar is en IMS zorgt er dan voor dat de betreffende medewerker alle autorisaties krijgt die horen bij die rol." (onderstreping AP)¹⁴⁵

Uit het voorgaande volgt dat in het rollenmodel rollen zijn gedefinieerd met daaraan gekoppeld een set aan autorisaties tot applicaties die benodigd zijn voor een juiste uitvoering van die rol. De Belastingdienst heeft aan de AP een overzicht verstrekt van de IMS-rollen die eind december 2018 een FSV-rol bevatte en die dus toegang gaven tot FSV.¹⁴⁶ Hierna zijn enkele IMS-rollen met een FSV-rol getoond, afkomstig uit het rollenmodel van directie MKB:¹⁴⁷

	IMS-rol	FSV-rol
1	B_MKB-IH Vaststelling-aanslag	FSV - Raadpleger
2	B_MKB_Fraudeteam Basis	FSV - Behandelaar
3	B_MKB_FSV-Behandelaar	FSV - Behandelaar

De rijen 1 en 2 zijn IMS-rollen die toegang gaven tot meerdere applicaties. Daarnaast stelt de AP op basis van het overzicht vast dat er in december 2018 ook IMS-rollen waren die alleen toegang gaven tot FSV (zoals rij 3). Uit verschillende verklaringen van medewerkers van de Belastingdienst maakt de AP op dat sinds eind 2017 autorisaties tot FSV zijn opgenomen in rollen die toegang gaven tot meerdere applicaties.¹⁴⁸ Door de staatssecretarissen van Financiën is in antwoorden op Kamervragen gesteld dat toegang tot FSV werd beschouwd als 'een basisautorisatie voor medewerkers in de toezichtsprocessen'.¹⁴⁹

¹⁴⁵ Antwoord vraag 48 van *Aanhangsel Handelingen II* 2019/20, nr. 3487.

¹⁴⁶ Excel met rollen waarin FSV-permissie aanwezig is, bijlage 7 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 21 augustus 2020 (dossierstuk 78). De Belastingdienst heeft verklaard dat een medewerker gekoppeld kon zijn aan meerdere IMS-rollen met een andere FSV-rol (e.g. Baliemedewerker en Raadpleger), pagina 1 van Antwoorden vragen AP 30 juni definitief, digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 5 augustus 2020 (dossierstuk 71).

¹⁴⁷ De IMS-rollen zijn op directieniveau vastgesteld, zie pagina 20 van verslag verklaringen Belastingdienst autorisaties afgelegd op 2 december 2020 (dossierstuk 144, 145 en bijlage 14 en 15 van dossierstuk 146) en pagina 61 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst werking FSV afgelegd op 30 juni 2020 (dossierstukken 81, 90, 91, 92).

¹⁴⁸ E-mail van de Belastingdienst aan de AP van 17 november 2020 (dossierstuk 121) en pagina 31 van verslag verklaringen Belastingdienst autorisaties afgelegd op 2 december 2020 (dossierstuk 144, 145 en bijlage 14 en 15 van dossierstuk 146). In december 2018 was 90% van de toegekende toegangsrechten tot FSV gekoppeld aan een algemene IMS-rol en 10% aan een IMS-rol die alleen toegang gaf tot FSV, zie Analyse AP Excel met Rollen waarin FSV-permissie aanwezig is (dossierstuk 215).

¹⁴⁹ Antwoord vraag 48 in *Aanhangsel Handelingen II* 2019/20, nr. 3487.

2. een actieve autorisatie in FSV

Ten tweede was voor toegang tot FSV vereist dat de betreffende medewerker was opgenomen en geautoriseerd in FSV. Op het moment dat een IMS-rol met toegang tot FSV was toegekend, ontving een functioneel beheerder van FSV een automatisch gegenereerde e-mail vanuit IMS. De functioneel beheerder voegde vervolgens handmatig de gegevens van de medewerker toe aan FSV, waarna de actieve autorisatie was gerealiseerd.¹⁵⁰

3.9.3 Verloop aantal uitgegeven autorisaties tot FSV

De Belastingdienst heeft schriftelijk verklaard dat op 4 november 2013, de dag dat FSV in productie ging, er aan 160 medewerkers initieel toegang is verleend tot FSV en dat in de periode tot eind december 2013 hier ongeveer 400 medewerkers zijn bijgekomen.¹⁵¹

In mei 2019 is door de Belastingdienst in het kader van de naleving van de AVG gekeken naar toegangsrechten tot applicaties met (ruime) exportfunctionaliteit. De staatssecretarissen van Financiën hebben in een brief van 28 april 2020 aan de Tweede Kamer gesteld dat naar aanleiding van deze controle het aantal personen dat toegang had tot FSV is teruggebracht 'van ruim 5000 naar ongeveer 1300'.¹⁵² Dit betekent een daling van ongeveer 75%.

De plaatsvervangend CISO van de Belastingdienst heeft tegenover de AP de volgende mondelinge verklaring gegeven over deze daling:

"Als je zo'n rollenmodel maakt, dan probeer je dat zo generiek mogelijk te maken. Je stopt soms meer applicaties in een rol, dan een medewerker daadwerkelijk nodig heeft. Je gaat niet voor iedereen kijken of ze dagelijks Word nodig hebben. Word zit in een algemene rol die iedereen heeft. Zo is dat ook waarschijnlijk gegaan met FSV. FSV was een soort van lokaal ontwikkelde applicatie opgenomen als een soort van basisvoorziening die iemand kan gebruiken voor het raadplegen in zijn werk. (...) Dat je geautoriseerd bent voor FSV, wil niet automatisch zeggen dat je het ook iedere dag gebruikt. Wat er gedaan is in die actie op 24 mei, is gekeken van wie gebruikt er nu daadwerkelijk van al die mensen die in hun rol, in theorie toegang hebben tot FSV, wie heeft het nu echt nodig. Zo zijn ze teruggegaan van 5.000 naar 1.000." (onderstreping AP)¹⁵³

Uit deze verklaring volgt dat in mei 2019 er ongeveer 3.700 medewerkers van de Belastingdienst toegang hadden tot FSV terwijl zij dit niet nodig hadden voor hun werk. De AP merkt op dat dit niet conform het beleid van de Belastingdienst was (zie paragraaf 3.9.1).

¹⁵⁰ Pagina 59 en 64 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst werking FSV afgelegd op 30 juni 2020 (dossierstukken 81, 90, 91, 92) en e-mail van de Belastingdienst aan de AP van 17 november 2020 (dossierstuk 121). Dit betekende concreet dat de medewerker werd toegevoegd aan de tabel Medewerkers in FSV, zonder dat het veld Inactief achter zijn/haar naam werd aangevinkt.

¹⁵¹ Antwoord vraag 2 informatieverzoek - startpositie autorisaties FSV, bijlage B van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 21 juni 2021 (dossierstuk 205).

¹⁵² Pagina 5 van Kamerstukken //2019/20, 31066, nr. 632.

¹⁵³ Pagina 22 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst autorisaties afgelegd op 2 december 2020 (dossierstuk 144, 145 en bijlage 14 en 15 van dossierstuk 145). Zie ook pagina 60 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst werking FSV afgelegd op 30 juni 2020 (dossierstukken 81, 90, 91, 92).

Door de staatssecretarissen van Financiën is in lijn met bovenstaande verklaring op Kamervragen geantwoord dat toegang tot FSV tot mei 2019 werd beschouwd als 'een basisautorizatie voor medewerkers in de toezichtprocessen'.¹⁵⁴

3.9.4 Beoordeling rollenmodel ten aanzien van FSV

Een mogelijke oorzaak voor het in de vorige paragraaf vastgestelde feit dat in mei 2019 een groot deel van de tot FSV geautoriseerde medewerkers geen toegang tot FSV had behoren te hebben, was onvoldoende periodieke beoordeling van het rollenmodel door de eigenaar van applicatie. De eigenaar van FSV was tot 2018 de directie MKB.¹⁵⁵ Daarna is het eigenaarschap overgegaan naar de Generiek Kantoor en Toezicht (hierna: GKT).¹⁵⁶ De ketenmanager GKT heeft echter mondeling verklaard dat hiermee niet de verantwoordelijkheid voor het rollenmodel en de toegang tot FSV is overgenomen, want dat lag volgens de ketenmanager bij de lijnorganisatie (directies).¹⁵⁷

De AP heeft de Belastingdienst meerdere keren verzocht om bewijzen te overleggen waaruit volgt dat er procedures waren om het rollenmodel periodiek te beoordelen en bewijzen te overleggen dat de beoordelingen feitelijk zijn uitgevoerd. De Belastingdienst heeft schriftelijk en mondeling verklaard dat deze informatie heel moeilijk boven water te krijgen zou zijn, doordat collega's niet meer in dienst zijn en door reorganisaties.¹⁵⁸ De Belastingdienst heeft uiteindelijk geen procesbeschrijvingen kunnen overleggen en niet kunnen aantonen dat eerdere controles op de toegang tot FSV als in mei 2019 zijn uitgevoerd.¹⁵⁹ Dit laatste is ook door KPMG geconcludeerd in haar rapport.¹⁶⁰

3.9.5 Toegang tot FSV in mei 2019 is teruggebracht met tijdelijke maatregel

Zoals benoemd in paragraaf 3.9.3 heeft de Belastingdienst in mei 2019 het aantal medewerkers dat toegang had tot FSV drastisch teruggebracht. Uit interne documenten van de Belastingdienst blijkt dat dit is uitgevoerd middels een tijdelijke noodmaatregel (namelijk door de interne url (link) van FSV te wijzigen en deze met een beperkte groep medewerkers te delen) die later niet is omgezet naar de robuuste permanente beveiligingsmaatregel (namelijk het intrekken van autorisaties). De AP licht dit hierna toe.

¹⁵⁴ Antwoord vraag 48 in *Aanhangsel Handelingen II* 2019/20, nr. 3487.

¹⁵⁵ Pagina 82-83 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst werking FSV afgelegd op 30 juni 2020 (dossierstukken 81, 90, 91, 92) en pagina 20 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst autorisaties afgelegd op 2 december 2020 (dossierstuk 144, 145 en bijlage 14 en 15 van dossierstuk 146).

¹⁵⁶ Pagina 25 van KPMG rapport en pagina 26 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst autorisaties afgelegd op 2 december 2020 (dossierstuk 144, 145 en bijlage 14 en 15 van dossierstuk 146).

¹⁵⁷ Pagina's 5, 20-27 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst autorisaties afgelegd op 2 december 2020 (dossierstuk 144, 145 en bijlage 14 en 15 van dossierstuk 146).

¹⁵⁸ Pagina 25 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst autorisaties afgelegd op 2 december 2020 (dossierstuk 144, 145 en bijlage 14 en 15 van dossierstuk 146).

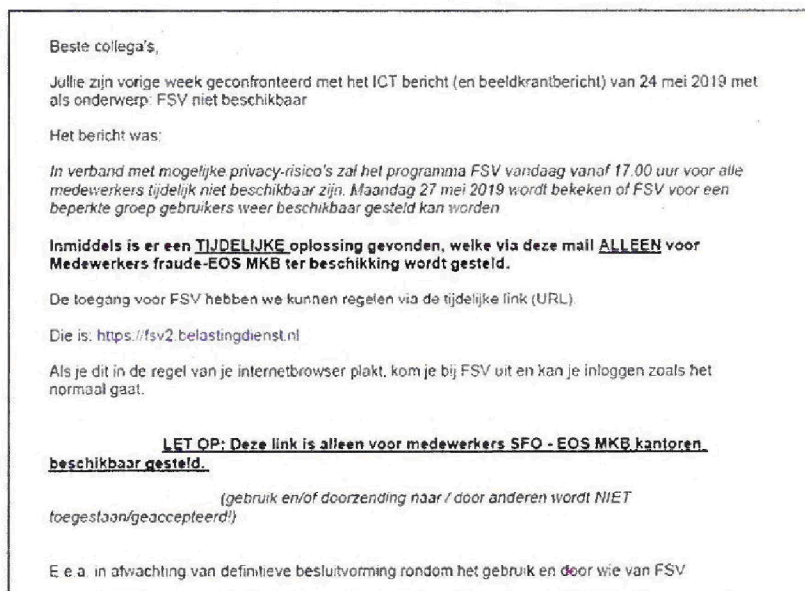
¹⁵⁹ Pagina 26 en 27 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst autorisaties afgelegd op 2 december 2020 (dossierstuk 144, 145 en bijlage 14 en 15 van dossierstuk 146).

¹⁶⁰ Pagina 42-43 van KPMG rapport.

AUTORITEIT PERSOONSgegevens

De interne link tot FSV was <https://fsv.belastingdienst.nl>.¹⁶¹ Op 29 mei 2019 is het volgende e-mailbericht verzonden aan medewerkers van directie MKB die weer toegang kregen tot FSV.¹⁶²

Figuur 4: e-mailbericht gebruikers mei 2019¹⁶³

Uit deze e-mail volgt dat in de nieuwe link 'fsv' is vervangen door 'fsv2'. Door alleen de link te wijzigen konden alle geautoriseerde medewerkers nog steeds de gegevens in FSV benaderen als ze bekend werden met de nieuwe link (of als ze de nieuwe link zouden raden). Dit restrisico is door de Belastingdienst onderkend in de GEB van FSV november 2019:

"@ Op instructie van de ketenvoorzitter GKT is op 24 mei 2019 FSV door wijziging van het toegangspad onbenaderbaar gemaakt en op 27/5 weer beschikbaar gesteld via een alternatief toegangspad na individuele toetsing van de noodzakelijkheid van toegang tot FSV. Het aantal actieve autorisaties is daardoor gedaald van ruim 5000 naar ongeveer 1000. Er is een restrisico dat medewerkers buiten de groep van 1000 na kennisname van de link naar het nieuwe pad alsnog gebruiken. Dit is in de gebruiksvoorwaarden expliciet verboden"¹⁶⁴

Uit Figuur 4 volgt dat het wijzigen van de link tot FSV een tijdelijke oplossing was. De plaatsvervangend CISO van de Belastingdienst heeft verklaard dat hiervoor was gekozen omdat het aanpassen van het rollenmodel per directie enige tijd kost en op deze manier bleef FSV beschikbaar voor medewerkers die

¹⁶¹ Pagina 7 van Handleiding Dagboek FSV. Met de link kregen medewerkers automatisch toegang tot FSV; er hoefde niet ook nog te worden ingelogd met een inlognaam en wachtwoord, zie pagina 4 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst werking FSV afgelegd op 30 juni 2020 (dossierstukken 81, 90, 91, 92).

¹⁶² Ook een groep medewerkers van Toeslagen kreeg op dezelfde manier toegang, zie 15a Akkoord ketenmanager GKT FSV weer beperkt beschikbaar en 31 202005_Mail_FSV uit de lucht MEI2019, bijlagen 15 en 26 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 21 augustus 2020 (dossierstuk 78).

¹⁶³ 32 gebruik FSV en Berichtgeving FSV rondom mei 2019, bijlagen 38 en 40 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 21 augustus 2020 (dossierstuk 78).

¹⁶⁴ Pagina 18 van de GEB van FSV van november 2019. Dit beveiligingsrisico is ook onderkend door KPMG, zie pagina 43 van het KPMG rapport.

FSV nodig hadden voor hun werk.¹⁶⁵ Uit interne e-mails van de Belastingdienst en verklaringen van medewerkers van de Belastingdienst blijkt dat de permanente beveiligingsmaatregel, het aanpassen van het rollenmodel ten aanzien van toegang tot FSV, wel is voorbereid maar uiteindelijk niet is doorgevoerd.¹⁶⁶ Dit blijkt onder andere uit onderstaande interne e-mail van 29 juni 2020 waarin een medewerker logisch toegangsbeheer heeft toegelicht welke acties na mei 2019 zijn uitgevoerd:

"(...) Applicatie beschikbaar gemaakt onder nieuwe link als noodmaatregel tot dat de rollen in IMS opgeschoond zouden zijn, alleen medewerkers waarvan aangegeven werd dat ze toegang mochten hebben tot FSV ontvingen de nieuwe link, met de mededeling dat die niet verspreid mocht worden en dat gebruik wel gelogd werd. Dit zijn de circa 1300 users. De schoning in IMS is niet verder doorgezet. In de huidige situatie zijn er nog steeds rond de 5000 roltoekenningen, waarvan de onderliggende unieke users toegang kunnen hebben tot FSV, als ze de applicatie weten te benaderen en ze inderdaad ook opgevoerd zijn als gebruiker in FSV zelf."¹⁶⁷

De ketenvoorzitter GKT heeft tegenover de AP mondeling verklaard dat naast het wijzigen van de link ook de actieve autorisaties in FSV zijn aangepast.¹⁶⁸ De AP constateert na analyse van FSV echter dat dit niet zo is, want in FSV stonden op 27 februari 2020 nog steeds 5.123 medewerkers met een actieve autorisatie.¹⁶⁹

3.9.6 Conclusie

In deze paragraaf is ten eerste vastgesteld dat het beleid van de Belastingdienst ten aanzien van toegangsbeveiliging was om medewerkers te autoriseren tot het raadplegen en verwerken van die gegevens die zij nodig hebben voor hun werk (need-to-do). Ten tweede is geconstateerd dat de Belastingdienst de toegang tot FSV had beperkt middels autorisaties. Ten derde is aangetoond dat het aantal uitgegeven toegangsrechten tot FSV is gestegen van 560 bij de start tot meer dan 5000 in mei 2019 en dat dit aantal toen is teruggebracht tot 1300. De reden voor deze sterke daling was dat toegang tot FSV onderdeel bleek te zijn van teveel rollen (het was een basisautorisatie voor toezichtmedewerkers). Tevens is in deze paragraaf vastgesteld dat ten aanzien van het periodiek beoordelen van het rollenmodel ten aanzien van FSV de Belastingdienst geen procesbeschrijvingen hiervan heeft kunnen overleggen en niet heeft aangetoond dat deze beoordelingen hebben plaatsgevonden. Tot slot is in deze paragraaf vastgesteld dat gedurende de periode van 29 mei 2019 tot en met 27 februari 2020 de toegang tot de gegevens in FSV middels een tijdelijke noodmaatregel is beperkt door de link naar de FSV applicatie te wijzigen (van <https://fsv.belastingdienst.nl> naar <https://fsv.belastingdienst.nl>) en deze te delen met een beperktere groep medewerkers van de Belastingdienst, maar dat er geen permanente beveiligingsmaatregel is doorgevoerd, namelijk intrekken van autorisaties in IMS of FSV.

¹⁶⁵ Pagina 84 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst werking FSV afgelegd op 30 juni 2020 (dossierstukken 81, 90, 91, 92).

¹⁶⁶ De documenten 2019_Opdracht schoning FSV 2019, Informatiebericht dir GO FSV weer beperkt beschikbaar, Mail Instructiebijeenkomst FSV beperkt beschikbaar, rollen opschooning voor FSV, bijlagen 13, 15, 37 en 39 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 21 augustus 2020 (dossierstuk 78). Pagina 81 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst werking FSV afgelegd op 30 juni 2020 (dossierstukken 81, 90, 91, 92).

¹⁶⁷ Autorisaties van ca 5000 naar ca 1000, bijlage 41 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 21 augustus 2020 (dossierstuk 78)

¹⁶⁸ Pagina 8 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst autorisaties afgelegd op 2 december 2020 (dossierstuk 144, 145 en bijlage 14 en 15 van dossierstuk 146).

¹⁶⁹ Analyse AP tabel Medewerkers (dossierstuk 207).

3.10 Logging in FSV en controle op de logging

Logging is het vastleggen van systeemdata over gebeurtenissen die plaatsvinden in bijvoorbeeld een applicatie. Logbestanden leveren waardevolle informatie op ten behoeve van informatiebeveiliging omdat met logging precies wordt vastgelegd welke gebruiker welke handelingen heeft verricht met welke gegevens. In de GEB van FSV was gesignaleerd dat het muteren van signalen en het gebruik van de exportfunctionaliteit in FSV niet werd gelogd.¹⁷⁰ De Belastingdienst heeft in beleid wel vastgelegd dat mutaties in systemen worden gelogd.¹⁷¹ In deze paragraaf beschrijft de AP de resultaten van haar onderzoek naar de logging van gebeurtenissen in FSV.

De AP stelt vast dat activiteiten van gebruikers in FSV op drie manieren werden gelogd, namelijk FSV-applicatielogging, Internet Information Server logging en Microsoft SQL server transactielogging. Deze worden hierna achtereenvolgens beschreven.

FSV applicatielogging

Ten behoeve van haar onderzoek heeft de AP de beschikbare FSV logbestanden geanalyseerd.¹⁷² Daarnaast zijn er op 20 augustus 2020 mondelinge verklaringen afgenomen van de plaatsvervangend CISO en een applicatiebeheerder verantwoordelijk voor het onderhoud van FSV. Deze medewerkers van de Belastingdienst hebben in hun verklaringen bevestigd wat KPMG ook concludeerde,¹⁷³ namelijk dat de logging in FSV alleen was ingericht ter ondersteuning van incident- en storingsafhandeling door een applicatiebeheerder.¹⁷⁴

Hierna zijn een aantal FSV logregels getoond:

```
(2020-06-30 12:25:04 - Naam gebruiker) (user-id) trace Start UC1002FilterEnToonAangifteFraudesTask: 16 ms  
(2020-06-30 12:25:04 - Naam gebruiker) (user-id) trace Bind UC1002FilterEnToonAangifteFraudesTask: 266 ms  
(2020-06-30 12:25:50 - Naam gebruiker) (user-id) trace Start ExporterenTask: 5866 ms
```

Door de applicatiebeheerder is toegelicht dat een logregel alleen laat zien welke gebruiker op welk moment welke use case (UC...) aanroept.¹⁷⁵ Een use case is een bepaalde functie in de applicatie die wordt uitgevoerd als de gebruiker hiertoe de opdracht geeft, bijvoorbeeld door op een knop te drukken. De Belastingdienst heeft schriftelijk verklaard:

"Nee, in de beschikbare logging is alleen te zien dat een gebruiker een use-case (scherm) gestart heeft. Of de gebruiker gegevens ingevuld of gemuteerd heeft en de wijzigingen daadwerkelijk opgeslagen heeft in de database, is op basis van

¹⁷⁰ Pagina 10 en 11 van de GEB van FSV van november 2019.

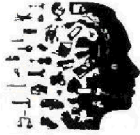
¹⁷¹ Paragraaf B.1.3.2.3 en B1.3.2.5 van Handboek Beveiliging Belastingdienst 2017, bijlage 31 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 21 augustus 2020 (dossierstuk 7B).

¹⁷² FSV_20190304 t/m FSV_20200227, digitaal aangeleverd op 14 september 2020 (dossierstuk 94).

¹⁷³ Paragraaf 3.3.5.3 van het KPMG rapport.

¹⁷⁴ E-mail van de Belastingdienst aan de AP van 4 augustus 2020 (dossierstuk 69) en pagina's 3 en 12 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst logging op 20 augustus 2020 (dossierstukken 96, 100 en 103). Voorbeelden van storingsmeldingen zijn een traag systeem en foutmeldingen.

¹⁷⁵ Pagina 8 en 11 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst logging op 20 augustus 2020 (dossierstukken 96, 100 en 103). De applicatiebeheerder gebruikte afwisselend de woorden 'use case' en 'scherm'.

de logging niet te zien. Dit hebben we uitgezocht door in een ontwikkelomgeving de verschillende mogelijkheden om signalen op te voeren en te muteren na te spelen en het log van FSV voor en na iedere handeling te controleren.¹⁷⁶

In de hierboven getoonde logregels staat ook een getal met daarachter 'ms'. De applicatiebeheerder heeft verklaard dat het aantal achter ExporterenTask het aantal milliseconden betreft dat het kost om het te exporteren bestand te genereren.¹⁷⁷ De plaatsvervangend CISO van de Belastingdienst gaf hierbij aan dat het aantal milliseconden een indicatie kan zijn van de grootte van het geëxporteerde bestand.¹⁷⁸

De AP constateert op basis van de getoonde logregels dat een FSV logregel in ieder geval de volgende informatie bevat: de datum, het tijdstip, de naam en user-id van de gebruiker en de aangeroepen use case. De AP stelt daarnaast vast dat uit een FSV logregel *niet* valt op te maken welke gegevens door welke gebruiker zijn ingezien, gemuteerd of geëxporteerd tijdens het uitvoeren van die use case.

Internet Information Server logging

Naast logging binnen de applicatie van FSV heeft de AP ook de logbestanden van de Internet Information Server, de webserver waarop FSV draaide, onderzocht (FSV was een webapplicatie).¹⁷⁹ Deze Internet Information Server heeft zijn eigen logging voor het loggen van http-requests die voortkwamen uit het gebruik van FSV.¹⁸⁰ Hierna is een logregel van deze server getoond:

```
2020-06-30 10:25:05 10.224.90.192 GET /Forms/UC1002FilterEnToonAangifteFraudes.aspx ID=31ac099b-deba-4c72-8ba3-e9e8efa15d26 80 BELASTINGDIENST\user-id 10.96.127.208  
Mozilla/5.0+ (Windows+NT+6.3;+WOW64;+Trident/7.0;+rv:11.0)+like+Gecko
```

Inspectie, controle en toezicht

De AP constateert op basis van bovenstaande logregel dat een Internet Information Server -logregel in ieder geval de volgende informatie bevat: de datum, het tijdstip, de aangeroepen use case, de user-id en informatie over het gebruikte apparaat. De AP stelt vast dat ook hieruit niet valt op te maken welke gegevens er door welke gebruiker zijn ingezien, gemuteerd of geëxporteerd.

Microsoft SQL server database transactielogging

Tot slot is er door de plaatsvervangend CISO en de applicatiebeheerder van de Belastingdienst verklaard dat er in de SQL server database zogenaamde technische logging plaatsvindt van de wijzigingen in de database. Deze logging is bedoeld om de database in de oorspronkelijke staat terug te brengen na een systeemfout.¹⁸¹ De plaatsvervangend CISO en de applicatiebeheerder hebben verklaard dat deze logging 'onderdeel is van disaster recovery', en dat zelfs de database administrator, verantwoordelijk voor het configureren en onderhouden van een database, geen toegang heeft tot deze logging.¹⁸²

¹⁷⁶ E-mail van de Belastingdienst aan de AP van 27 augustus 2020 (dossierstuk 83). Zie ook pagina's 12-14 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst logging op 20 augustus 2020 (dossierstukken 96, 100 en 103).

¹⁷⁷ Pagina's 8, 9 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst logging op 20 augustus 2020 (dossierstukken 96, 100 en 103).

¹⁷⁸ Pagina 13 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst logging op 20 augustus 2020 (dossierstukken 96, 100 en 103).

¹⁷⁹ De dagelijkse logbestanden u_ex200630 en u_ex200724, digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 20 augustus 2020 (dossierstuk 75).

¹⁸⁰ Pagina 3 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst logging op 20 augustus 2020 (dossierstukken 96, 100 en 103).

¹⁸¹ <https://docs.microsoft.com/en-us/sql/relational-databases/logs/the-transaction-log-sql-server>

¹⁸² Pagina's 5 en 6 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst logging op 20 augustus 2020 (dossierstukken 96, 100 en 103) en e-mail van de Belastingdienst aan de AP van 24 augustus 2020 (dossierstuk 79).

Op de vraag van de AP of de FSV applicatielogging regelmatig werden beoordeeld, is door de applicatiebeheerder geantwoord dat alleen op basis van een incident of storing de logregels worden bekeken, niet periodiek of structureel.¹⁸³

Conclusie

In deze paragraaf is geconstateerd dat activiteiten van gebruikers in FSV op drie manieren werden gelogd: FSV applicatielogging, Internet Information Server logging en de Microsoft SQL server database transactielogging. Deze laatste was voor de Belastingdienst niet toegankelijk, de andere twee wel. Een FSV applicatielogregel en de bijbehorende Internet Information Server logregel tezamen bevatten in ieder geval de volgende informatie: datum, tijdstip, naam en user-id van de gebruiker, de aangeroepen use case of ExporterenTask en informatie over het gebruikte apparaat. Uit deze logregel valt niet op te maken welke signalen er door de gebruiker zijn ingezien, gemuteerd of geëxporteerd tijdens het uitvoeren van de betreffende use case. De logbestanden werden alleen in geval van een storing of incident bekeken.

3.11 Signalen in FSV exporteren naar Excel

In paragraaf 3.1.2 is de functionaliteit van FSV beschreven en benoemd dat FSV een exportfunctie had; individuele signalen konden worden geëxporteerd naar Word en overzichten van signalen konden worden geëxporteerd naar Excel. In de GEB van FSV november 2019 is het exporteren naar Excel als beveiligingsrisico bestempeld omdat meerdere rollen in FSV hierdoor de mogelijkheid hadden om een export-dump te maken van de volledige database zonder zicht op de verdere verwerking van de geëxporteerde data.¹⁸⁴ In deze paragraaf beschrijft de AP de relevante feiten over het exporteren naar Excel in relatie tot de beveiliging van gegevens in FSV.

Een functioneel beheerder van FSV heeft verklaard dat het exporteren in FSV inhield dat de inhoud van alle velden, inclusief het vrije tekstveld Aantekening, werden meegenomen en dat dit door de betreffende medewerker niet kon worden beperkt tot een subset van de velden.¹⁸⁵ Ook was er in FSV geen limiet ingeregeld van het aantal te downloaden signalen; wel volgt uit de volgende mondelinge verklaring dat de performance van de applicatie het aantal limiteerde:

*"Je kan uitdraaien maken tussen de 20.000 en 30.000 signalen en meer kon het systeem gewoon niet aan. Dan sloeg het uit. Als je echt alles wilde hebben, dan moest je dat in fasen doen of tijdvakken aangeven, of jaartallen."*¹⁸⁶

De AP stelt vast dat noch de Handleiding Dagboek FSV of noch andere documenten beperkende voorschriften bevatten over het gebruik van de exportfunctionaliteit.¹⁸⁷ Medewerkers van de Belastingdienst hebben tegenover de AP verklaard dat er geen afspraken lagen over het gebruik van de exportfunctionaliteit en dat er geen sprake was van controle achteraf.¹⁸⁸ De AP constateert ook dat de functionaliteit niet voorbehouden was tot speciale rollen; de functionaliteit was beschikbaar binnen vier

¹⁸³ Pagina 15 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst logging op 20 augustus 2020 (dossierstukken 96, 100 en 103).

¹⁸⁴ Pagina's 10 en 17 van de GEB van FSV van november 2019. Zie ook pagina 43 van het KPMG rapport

¹⁸⁵ Pagina 23 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst werking FSV afgelegd op 30 juni 2020 (dossierstukken 81, 90, 91, 92).

¹⁸⁶ Pagina 59 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst werking FSV afgelegd op 30 juni 2020 (dossierstukken 81, 90, 91, 92).

¹⁸⁷ Handleiding Dagboek FSV.

¹⁸⁸ Pagina's 21, 23 en 44 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst werking FSV afgelegd op 30 juni 2020 (dossierstukken 81, 90, 91, 92).

van de negen rollen zijnde Medewerker raadplegen BI, Behandelaar aangiftefraude, Behandelaar en Senior Behandelaar (zie Bijlage 1 van het rapport).¹⁸⁹

De AP constateert op basis van de beschikbare FSV applicatielogbestanden dat in de periode 4 maart 2019 tot en met 27 februari 2020 de exportfunctionaliteit gemiddeld 3,4 keer per werkdag is aangeroepen.¹⁹⁰ Uit verklaringen van medewerkers van de Belastingdienst volgt dat de exportfunctionaliteit voor verscheidene doeleinden werd gebruikt.¹⁹¹ Zo werd het gebruikt op een kantoor van Belastingen om maandelijks een overzicht van de nieuw in FSV gevoerde signalen uit te draaien en te verspreiden onder medewerkers. Binnen Toeslagen werd de functionaliteit gebruikt om periodiek een overzicht te maken van de werkvoorraad van openstaande signalen. Ook werden de exports gebruikt om de afdeling Invordering maandelijks te informeren over de personen die misbruik maakten van toeslagen. De AP heeft ook vastgesteld dat de exportfunctionaliteit is gebruikt om alle signalen van Toeslagen over de jaren 2016-2020 te exporteren.¹⁹² De Belastingdienst heeft verklaard dat dit nodig was zodat een data-analist in opdracht van de afdelingen Handhavingsregie/Fraude in dit databestand zelfstandig kon opzoeken of bepaalde personen in FSV voorkwamen.¹⁹³ Uit een analyse van FSV door de AP volgt dat deze data-analist geen toegang had tot FSV.¹⁹⁴ De medewerker van Toeslagen die de exports heeft gemaakt heeft tegenover de AP verklaard dat hij dit soort opdrachten vaker kreeg en uitvoerde.¹⁹⁵

Conclusie

In deze paragraaf is geconstateerd dat bij het exporteren naar Excel alle velden van de tabel meekwamen en dat dit niet kon worden beperkt door de medewerker. Ook is vastgesteld dat alleen de performance van FSV het aantal te downloaden signalen limiteerde. Tevens is geconstateerd dat de functionaliteit niet was voorbehouden tot speciale FSV-rollen, dat er geen regels bestonden over het gebruik van de exportfunctionaliteit en dat er geen controle achteraf was op het gebruik ervan. Tot slot is vastgesteld dat de exportfunctionaliteit regelmatig werd gebruikt voor uiteenlopende doeleinden, waaronder het buiten FSV aanleggen van een dataset met signalen uit FSV voor personen die geen toegang hadden tot FSV.

3.12 De wijze waarop de FG is betrokken bij de gegevensbeschermingseffectbeoordeling van FSV

Bij de uitvoering van een gegevensbeschermingseffectbeoordeling hoort de functionaris voor gegevensbescherming (hierna: FG) tijdig te worden betrokken. In deze paragraaf beschrijft de AP op welk moment en op welke wijze de FG is betrokken bij de uitvoering van de gegevensbeschermingseffectbeoordeling van FSV.

¹⁸⁹ De Belastingdienst was voornemens om in Q4 2019 de exportfunctionaliteit terug te brengen tot alleen de rol Senior Behandelaar (zie pagina 18 van de GEB van FSV van november 2019), de functioneel beheerder van FSV heeft echter verklaard dat deze wijziging niet is doorgevoerd voordat FSV op 27 februari 2020 werd uitgeschakeld, zie pagina 81 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst werking FSV afgelegd op 30 juni 2020 (dossierstukken 81, 90, 91, 92).

¹⁹⁰ Analyse AP logbestanden (dossierstuk 216).

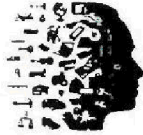
¹⁹¹ Pagina's 22, 25, 26 en 45 van verslag verklaringen medewerkers Belastingdienst werking FSV afgelegd op 30 juni 2020 (dossierstukken 81, 90, 91, 92).

¹⁹² bijlage 3 - Fw Betr Betr Betr Betr Betr Betr Betr Betr Betr FSV.xlm en 20210315 - reactie - nadere vragen exportfunctionaliteit, bijlagen 7 en 1 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 22 maart 2021 (dossierstuk 170). De AP gaat ervan uit dat de betreffende vijf Excelsheets zijn gemeld in het kader van de inventarisatie van het voorkomen van risicosignalen in mailboxes, zie *Kamerstukken II* 2019/20, 31066, 681, p. 8.

¹⁹³ Antwoord vraag 4a van nadere vragen AP inzake FSV, digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 18 februari 2021 (dossierstuk 151). LRPK staat voor Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen.

¹⁹⁴ Uit de tabel Medewerkers volgt dat de data-analist geen actieve autorisatie had in FSV, wat een noodzakelijke voorwaarde was voor toegang tot FSV (zie paragraaf 3.9 van het rapport).

¹⁹⁵ Antwoord vraag 4b van 20210218 nadere vragen AP inzake FSV, digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 18 februari 2021 (dossierstuk 151).

Uit een interne e-mail van de Belastingdienst volgt dat er op 6 november 2018 een bijeenkomst met deskundigen vanuit de directies MKB, Particulieren, Toeslagen en DF&A heeft plaatsgevonden, hetgeen de eerste handeling betrof in het kader van de gegevensbeschermingseffectbeoordeling van FSV.¹⁹⁶ Het beoordelingsproces leidde op 21 januari 2019 tot een initiële versie van het document met daarin de resultaten van de gegevensbeschermingseffectbeoordeling van FSV. In deze initiële versie stond dat FSV moest worden vervangen door een nieuwe applicatie en dat tot die tijd een aantal tijdelijke maatregelen in FSV moesten worden doorgevoerd.¹⁹⁷ Op 21 januari 2019 is dit document opgeleverd aan de datacoördinator van de directie MKB.¹⁹⁸

In het najaar van 2019 is besloten dat er een actualisatie moest plaatsvinden van het document van 21 januari 2019.¹⁹⁹ Dit hield in dat van drie van de zeven benoemde tijdelijke FSV maatregelen in het document de actuele stand van zaken is toegevoegd (bijvoorbeeld 'maatregel uitgevoerd' of 'uitvoering staat gepland').²⁰⁰ Op 26 november 2019 is het geactualiseerde document, de GEB van FSV van november 2019, door het managementteam van de directie MKB vastgesteld en is de opdracht gegeven tot het vervangen van FSV voor een nieuwe applicatie.²⁰¹

Een paar maanden later, begin februari 2020, ontving het Ministerie van Financiën persvragen over het bestaan van FSV.²⁰² Naar aanleiding hiervan kregen op 20 februari 2020 de afdeling Communicatie en de privacy-officer van de Belastingdienst de GEB van FSV van november 2019 toegestuurd.²⁰³ Op 20 februari 2020 stuurde de privacy-officer de GEB van FSV van november 2019 door aan de FG.²⁰⁴ De FG heeft tegenover de AP verklaard dat hij op dat moment voor het eerst kennis heeft genomen van de GEB.²⁰⁵ Op 26 februari 2020 is de FG verzocht om met spoed een advies uit te brengen over de GEB van FSV van november 2019.²⁰⁶ Diezelfde dag geeft de FG het advies om de persoonsgegevens in FSV niet langer te verwerken.²⁰⁷

De staatssecretarissen van Financiën hebben in de brief van 28 april 2020 aan de Tweede Kamer aangegeven dat zij van mening zijn dat de FG te laat is betrokken bij het opstellen van de GEB.²⁰⁸

¹⁹⁶ Overzicht informatie cfm verzoek Projectmanager FSV MKB, bijlage 21 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 21 augustus 2020 (dossierstuk 78).

¹⁹⁷ 20190121 GEB FSV v.1.02, bijlage 25 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 21 augustus 2020 (dossierstuk 78).

¹⁹⁸ mail 21 januari 2020, bijlage 20 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 21 augustus 2020 (dossierstuk 78).

¹⁹⁹ Pagina 2 van de Tijdslijn, bijlage bij *Kamerstukken II* 2019/20, 31066, nr. 632.

²⁰⁰ Daarnaast is ook een samenvatting toegevoegd en zijn in deel D enkele redactionele wijzigingen doorgevoerd, zo volgt uit een vergelijking van de GEB van FSV van november 2019 met het document 20190121 GEB FSV v.1.02, bijlage 25 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 21 augustus 2020 (dossierstuk 78).

²⁰¹ 11 Verslag MT MKB 26 november 2019 - definitief - .pdf, digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 30 juli 2020.

²⁰² Pagina 2 van Tijdslijn, bijlage bij *Kamerstukken II* 2019/20, 31066, nr. 632.

²⁰³ 08 Document, bijlage 8 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 21 augustus 2020 (dossierstuk 78).

²⁰⁴ 09 Document, bijlage 9 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 21 augustus 2020 (dossierstuk 78).

²⁰⁵ E-mail van de FG aan de AP van 11 september 2020 (dossierstuk 87).

²⁰⁶ 04 en 05 document, bijlage 5 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 21 augustus 2020 (dossierstuk 78).

²⁰⁷ idem

²⁰⁸ *Kamerstukken II* 2019/20, 31066, nr. 632, p. 4, 5. Zie ook *Kamerstukken II* 2019/20, 31066, nr. 632, p. 3.

Conclusie

In deze paragraaf is geconstateerd dat de gegevensbeschermingseffectbeoordeling van FSV is uitgevoerd in de periode van 6 november 2018 tot en met 21 januari 2019. Daarnaast is vastgesteld dat op 26 november 2019 de GEB van FSV van november 2019 door het managementteam van de directie MKB is vastgesteld en is de opdracht gegeven tot het vervangen van FSV voor een nieuwe applicatie. Tot slot is geconstateerd dat de FG op 26 februari 2020 - naar aanleiding van persvragen - is gevraagd te adviseren over de GEB.

4. Beoordeling

Van 1 september 2001 tot 25 mei 2018 was de Wbp van kracht. Op grond van artikel 51, eerste lid, van de Wbp was de rechtsvoorganger van de AP, het College bescherming persoonsgegevens, belast met het toezicht op de naleving van de Wbp. Vanaf 25 mei 2018 zijn de AVG en de Uitvoeringswet AVG (hierna: UAVG) van toepassing. Op grond van artikel 51 van de AVG, gelezen in samenhang met artikel 15, eerste lid, van de UAVG is de AP belast met het toezicht op de naleving van de AVG en de UAVG.

Zoals vastgesteld in paragraaf 3.1.1 is FSV gebruikt in de periode van 4 november 2013 tot en met 27 februari 2020 (hierna: de onderzoeksperiode). In de eerste periode was derhalve de Wbp van kracht en sinds 28 mei 2018 is de AVG van toepassing. Voor zover de periode van de juridische beoordeling ziet op verwerkingen door de Belastingdienst onder de werking van de Wbp, is van belang dat de voor deze zaak relevante normen van de Wbp in materieel opzicht niet wezenlijk anders zijn dan die van de AVG. Hierna wordt in de beoordeling van de deze normen daarom enkel getoetst aan de AVG, waarmee de kwalificaties met betrekking tot de relevante artikelen van de Wbp ook vast staan.

4.1 Verwerking van (bijzondere en strafrechtelijke) persoonsgegevens

4.1.1 Juridisch kader

Artikel 4, aanhef en onder 1, van de AVG definieert een persoonsgegeven als alle informatie over een geïdentificeerde of een identificeerbaar natuurlijk persoon. Als een identificeerbaar natuurlijk persoon moet worden beschouwd een natuurlijk persoon die direct of indirect kan worden geïdentificeerd, met name aan de hand van een identifier, zoals een naam, een identificatienummer, locatiegegevens, een online identifier of aan de hand van een of meer elementen die kenmerkend zijn voor de fysieke, fysiologische, genetische, psychische, economische, culturele of sociale identiteit van die natuurlijke persoon.²⁰⁹

Artikel 4, aanhef en onder 15, van de AVG definieert gegevens over gezondheid als persoonsgegevens die verband houden met de fysieke of mentale gezondheid van een natuurlijke persoon, waaronder gegevens over verleende gezondheidsdiensten waarmee informatie over zijn gezondheidstoestand wordt gegeven.²¹⁰

In artikel 10 van de AVG zijn persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten of daarmee verband houdende veiligheidsmaatregelen als een speciale categorie persoonsgegevens benoemd.²¹¹

Artikel 4, aanhef en onder 2, van de AVG definieert een verwerking van persoonsgegevens als een bewerking of een geheel van bewerkingen met betrekking tot persoonsgegevens of een geheel van persoonsgegevens, al dan niet uitgevoerd via geautomatiseerde procedés, zoals het verzamelen, vastleggen, ordenen, structureren, opslaan, bijwerken of wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken,

²⁰⁹ Een persoonsgegeven is volgens artikel 1, aanhef en onder a, van de Wbp elk gegeven betreffende een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon.

²¹⁰ In de Wbp zijn gegevens over gezondheid niet apart gedefinieerd, wel zijn ze expliciet benoemd als een bijzondere categorie van persoonsgegevens, bijvoorbeeld in artikel 16 van de Wbp.

²¹¹ In de Wbp worden deze gegevens strafrechtelijke persoonsgegevens genoemd, bijvoorbeeld in artikel 16 van de Wbp.

verstrekken door middel van doorzending, verspreiden of op andere wijze ter beschikking stellen, aligneren of combineren, afschermen, wissen of vernietigen van gegevens.²¹²

4.1.2 Beoordeling

Uit de feiten beschreven in paragraaf 3.3 en Bijlage 2 van het rapport blijkt dat een signaal opgenomen in FSV bestaat uit een BSN, een aantal ingevulde velden, eventueel een document als bijlage en tekst in het veld Aantekening. Een signaal als geheel betreft gegevens over een geïdentificeerde natuurlijk persoon. Daarnaast is in paragraaf 3.1.5 geconstateerd dat signalen ook gegevens over personen kunnen bevatten op wie het signaal niet (direct) ziet, zoals familieleden, fiscaal dienstverleners en gastouders. Dit betreft gegevens over geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke personen. Uit het voorgaande volgt dat gedurende de onderzoeksperiode er derhalve sprake was van persoonsgegevens in de zin van artikel 4, aanhef en onder 1, van de AVG en artikel 1, aanhef en onder a, van de Wbp.

Uit paragraaf 3.3.4 volgt dat voor een deel van de signalen in FSV geldt dat in het veld Aantekening medische termen staan die beschrijvend waren of zijn voor de fysieke of mentale gezondheid van een natuurlijke persoon. Er was in FSV gedurende de onderzoeksperiode derhalve sprake van gegevens over gezondheid in de zin van artikel 4, aanhef en onder 15, van de AVG en artikel 16 van de Wbp.

Uit paragraaf 3.3.5 volgt dat FSV signalen vanuit de politie, het OM en de FIOD bevat. Deze signalen (inclusief de bijbehorende documenten) bevatten beschrijvingen van vastgestelde strafbare feiten gepleegd door personen (e.g. hennepkwekerij, illegale prostitutie, witwassen). Daarmee waren het gedurende de onderzoeksperiode persoonsgegevens betreffende strafbare feiten in de zin van artikel 10 van de AVG en strafrechtelijke gegevens in de zin van artikel 16 van de Wbp. De vonnissen van de politierechter die in FSV staan bevatten persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen in de zin van artikel 10 van de AVG en strafrechtelijke gegevens in de zin van artikel 16 van de Wbp.

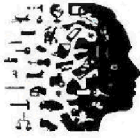
Uit in ieder geval de paragrafen 3.1, 3.2, 3.7, 3.9 en 3.11 volgt dat de Belastingdienst de persoonsgegevens in FSV registreerde, wijzigde, opzocht, bekeek, gebruikte, combineerde en verspreidde buiten FSV. Hiermee was gedurende de onderzoeksperiode sprake van verwerking van persoonsgegevens in de zin van artikel 4, aanhef en onder 2, van de AVG en artikel 1, aanhef en onder b, van de Wbp.

4.2 Verwerkingsverantwoordelijke

4.2.1 Juridisch kader

Artikel 4, aanhef en onder 7, van de AVG definieert verwerkingsverantwoordelijke als een natuurlijk persoon of rechtspersoon, een overheidsinstantie, een dienst of een ander orgaan die/dat, alleen of samen met anderen, het doel van en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens vaststelt: wanneer de doelstellingen van en de middelen voor deze verwerking in het Unierecht of het lidstatelijke recht worden

²¹² Een verwerking van persoonsgegevens is volgens artikel 1, aanhef en onder b, van de Wbp elke handeling of elk geheel van handelingen met betrekking tot persoonsgegevens, waaronder in ieder geval het verzamelen, vastleggen, ordenen, bewaren, bijwerken, wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken door middel van doorzending, verspreiding of enige andere vorm van terbeschikkingstelling, samenbrengen, met elkaar in verband brengen, alsmede het afschermen, uitwissen of vernietigen van gegevens.

vastgesteld, kan daarin worden bepaald wie de verwerkingsverantwoordelijke is of volgens welke criteria deze wordt aangewezen.²¹³

4.2.2 Beoordeling

Gedurende de onderzoeksperiode had de Belastingdienst (directoraat-generaal Belastingdienst) de kerntaken Belastingen, Toeslagen, FIOD en Douane. De Belastingdienst was toen krachtens de geldende organisatiebesluiten van het Ministerie van Financiën onderdeel van het ministerie. De minister van Financiën wordt in het overzicht van verwerkingen van persoonsgegevens door de Belastingdienst van 16 april 2019 aangeduid als de verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerkingen van persoonsgegevens door de Belastingdienst.²¹⁴

Op basis van het voorgaande concludeert de AP dat de Belastingdienst gedurende onderzoeksperiode onder gezag stond van de minister van Financiën. Hieruit volgt dat de minister van Financiën de bevoegdheid had om het doel en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens in FSV vast te stellen. De AP concludeert dat de minister van Financiën (verwerkings)verantwoordelijke was in de zin van artikel 4, aanhef en onder 7, van de AVG en artikel 1, aanhef en onder d, van de Wbp voor de verwerkingen van persoonsgegevens in FSV.

4.3 Doelspecificatie

4.3.1 Juridisch kader

Artikel 5, eerste lid, aanhef en onder b van de AVG bepaalt onder andere dat persoonsgegevens alleen voor welbepaalde en uitdrukkelijk omschreven doeleinden mogen worden verzameld.²¹⁵ Dit betreft het beginsel van doelspecificatie.²¹⁶

Uit overweging 39 van de AVG volgt dat de doeleinden voorafgaand aan de verzameling moet zijn vastgesteld: "(...) Meer bepaald dienen de specifieke doeleinden waarvoor de persoonsgegevens worden verwerkt, expliciet en gerechtvaardigd te zijn en te zijn vastgesteld wanneer de persoonsgegevens worden verzameld. (...)”

In 2013 hebben de gezamenlijke Europese gegevensbeschermingstoezichthouders een opinie uitgebracht over het beginsel van doelspecificatie.²¹⁷ Over het begrip 'welbepaald' (in het Engels 'specific') stelt de opinie: "*The purpose of the collection must be clearly and specifically identified: it must be detailed enough to determine what kind of processing is and is not included within the specified purpose, and to allow that compliance with the law can be assessed and data protection safeguards applied.*"²¹⁸

²¹³ De verantwoordelijke is volgens artikel 1, aanhef en onder d, van de Wbp de natuurlijke persoon, rechtspersoon of ieder ander die of het bestuursorgaan dat, alleen of tezamen met anderen, het doel van en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens vaststelt

²¹⁴ Pagina 3 van Overzicht verwerkingen van persoonsgegevens door de Belastingdienst van 16 april 2019, beschikbaar op www.belastingdienst.nl.

²¹⁵ Artikel 7 van de Wbp bepaalde dat persoonsgegevens voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden worden verzameld. Artikel 9, eerste lid, van de Wbp bepaalde daarnaast dat persoonsgegevens niet verder mochten worden verwerkt op een wijze die onverenigbaar was met de doeleinden waarvoor ze waren verkregen.

²¹⁶ Term ontleend aan WP 203 Opinion 03/2013 on purpose limitation.

²¹⁷ WP 203 Opinion 03/2013 on purpose limitation. Zie ook: www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/nieuws/europese-privacytoezicht-houders-publiceren-opinie-over-doelbinding

²¹⁸ Pagina 15 van WP 203 Opinion 03/2013 on purpose limitation.

Uit het voorgaande volgt dat om te voldoen aan het criterium van welbepaaldheid de omschrijving van het doeleinde zodanig gedetailleerd moet zijn dat duidelijk is welke verzamelingen van persoonsgegevens er wel en niet onder vallen.

4.3.2 Beoordeling

Paragraaf 3.4.1 benoemt de vijf voorafgaand aan de verzameling geformuleerde doeleinden van het verzamelen van persoonsgegevens in FSV. Deze doeleinden zijn (1) 'registreren van fraudesignalen' (2) 'landelijk centraal register voor systeemfraude', (3) 'registreren van tips/kliks/signalen, projecten en bijzondere verzoeken om informatie', (4) 'trends in beeld brengen' en (5) 'bestuurlijke informatie en mogelijk andere relevante informatie verzamelen'.

De AP constateert dat al deze doeleinden niet voldoen aan het criterium van welbepaaldheid. Elk doeleinde is namelijk dermate vaag geformuleerd dat niet duidelijk is welke persoonsgegevens ervoor verzameld dienden te worden. Bovendien geldt dat deze doeleinden nauwelijks een omschrijving geven van een *doel*, van datgene wat de Belastingdienst met het verzamelen van persoonsgegevens in FSV probeerde te bereiken. De doeleinden zijn daarentegen geformuleerd als verwerkingen.

De formulering van doeleinde (2) zijnde 'landelijk centraal register voor systeemfraude' maakt niet duidelijk of FSV alleen bedoeld was voor (door de Belastingdienst) vastgestelde systeemfraudes of dat het register ook vermoedens van systeemfraude zou moeten bevatten. Ook maakt het doeleinde niet duidelijk of de in paragraaf 3.4.2 beschreven werkwijze van Particulieren, zijnde het massaal registreren in FSV van belastingplichtigen wiens aangiftes in het kader van de aanpak van systeemfraude waren geselecteerd voor handmatige controle, een verwerking was die gebeurde in het kader van dit doeleinde.

De formulering van doeleinden (1) en (3) maken niet duidelijk waarvoor de registratie precies diende. De formulering lijkt te impliceren dat FSV alleen bedoeld was voor registratie, echter in meerdere paragrafen in dit rapport is vastgesteld dat FSV voor meer werd gebruikt dan registreren. Zo volgt uit paragraaf 3.1.3 dat FSV werd gebruikt bij het beoordelen van belastingaangiftes en aanvragen voor toeslagen en voor informatieuitwisseling met andere overheden, dat FSV werd geraadpleegd bij het bepalen of er een boete moest worden opgelegd, in het kader van de invordering van belasting- of toeslagenschulden en dat FSV is gebruikt in risicomodellen. Tevens is in paragraaf 3.4.3 geconstateerd dat medewerkers van de directies MKB en Particulieren FSV voor andere doelen gebruikten dan medewerkers van de directie Toeslagen. Binnen MKB en Particulieren werden alle binnenkomende externe signalen in FSV geregistreerd en werden eventuele uitkomsten van onderzoeken naar signalen in principe niet opgenomen in FSV; binnen Toeslagen werden alleen de onderzoekwaardige signalen in FSV opgenomen en werden wel uitkomsten van onderzoeken toegevoegd (Toeslagen gebruikte FSV als workflow-instrument). Dit verschil komt niet terug in de vooraf geformuleerde doeleinden van verzameling. De AP concludeert daarom dat ook doeleinden (1) en (3) niet voldoen aan het criterium welbepaald.

Tot slot maken de formuleringen van doeleinden (4) en (5) niet duidelijk wat voor trends of bestuurlijke informatie FSV precies moest gaan genereren, waardoor niet in te schatten is welke informatie hiervoor wel en niet in FSV moest worden verzameld. Om deze redenen voldoen ook deze doeleinden niet aan het criterium van welbepaaldheid.

Conclusie

Op basis van het voorgaande concludeert de AP dat de persoonsgegevens in FSV door de Belastingdienst niet voor welbepaalde omschreven doeleinden zijn verzameld. Hiermee handelde de Belastingdienst in strijd met artikel 5, eerste lid, aanhef en onder b, van de AVG en artikel 7 van de Wbp. De periode van de geconstateerde overtreding betreft 4 november 2013 tot en met 27 februari 2020.

4.4 Juistheid

4.4.1 Juridisch kader

Artikel 5, eerste lid, aanhef en onder d van de AVG bepaalt dat persoonsgegevens juist moeten zijn en zo nodig moeten worden geactualiseerd. De bepaling stelt daarnaast dat de verwerkingsverantwoordelijke alle redelijke maatregelen moet nemen om persoonsgegevens die onjuist zijn, gelet op de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt, onverwijld te wissen of te rectificeren.²¹⁹

4.4.2 Beoordeling

In paragraaf 3.5 van het rapport heeft de AP geconstateerd dat er onjuiste en niet-geactualiseerde persoonsgegevens in FSV staan.

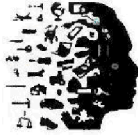
Er staan onjuiste persoonsgegevens in FSV omdat binnen de directies Toeslagen en Particulieren het gedurende een bepaalde periode de werkwijze was om een signaal van mogelijke fraude het stempel 'fraude' te geven (door het aanvinken van het veld Fraude) zonder dat uit onderzoek was gebleken dat er daadwerkelijk sprake was van fraude door de betreffende burger of ondernemer.

Er staan er niet-geactualiseerde gegevens in FSV omdat het binnen de directies Particulieren en MKB niet de werkwijze was om de uitkomsten van uitgevoerde onderzoeken naar interne en externe signalen op te nemen in FSV. De vermoedens van fraude bleven hiermee geregistreerd staan zonder dat deze werden aangevuld met binnen de Belastingdienst bekende informatie of zonder dat ze werden gewist (zie paragraaf 3.6). De Belastingdienst heeft hiermee niet de benodigde redelijke maatregelen genomen om onjuiste persoonsgegevens, zijnde dat het vermoeden onjuist bleek, te rectificeren of te wissen.

Conclusie

Op basis van het voorgaande concludeert de AP dat er onjuiste c.q. niet-geactualiseerde persoonsgegevens in FSV staan en dat de Belastingdienst niet de redelijke maatregelen heeft genomen om deze persoonsgegevens te rectificeren of te wissen. Daarmee handelde de Belastingdienst in strijd met artikel 5, eerste lid, aanhef en onder d van de AVG en artikel 11, tweede lid, van de Wbp. De periode van de geconstateerde overtreding betreft 4 november 2013 tot en met 27 februari 2020.

²¹⁹ Artikel 11, tweede lid, van de Wbp bepaalde dat de verantwoordelijke de nodige maatregelen moest treffen opdat persoonsgegevens, gelet op de doeleinden waarvoor zij werden verzameld of vervolgens werden verwerkt, juist en nauwkeurig waren.

4.5 Opslagbeperking

4.5.1 Juridisch kader

Artikel 5, eerste lid, aanhef en onder e van de AVG bepaalt dat persoonsgegevens niet langer dan noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens worden verwerkt mogen worden bewaard in een vorm die het mogelijk maakt om de betrokkenen te identificeren.²²⁰

Overweging 39 van de AVG stelt hierover: “Om ervoor te zorgen dat persoonsgegevens niet langer worden bewaard dan noodzakelijk is, dient de verwerkingsverantwoordelijke termijnen vast te stellen voor het wissen van gegevens of voor een periodieke toetsing ervan. (...)”

4.5.2 Beoordeling

In paragraaf 3.5 is geconstateerd dat op de persoonsgegevens in FSV de Selectielijst Belastingregio's en daarbinnen het proces 5.1 Algemene klantbehandeling van toepassing was. Dit betekende dat de gegevens in FSV niet in aanmerking kwamen voor archivering voor langere tijd en dat er een bewaartermijn van zeven jaar gold.

Uit de in paragraaf 3.1.4 opgenomen tabel met het aantal signalen per jaar volgt dat FSV signalen bevat die stammen uit de jaren 2000-2020. Bij ingebruikname van FSV eind 2013 zijn signalen afkomstig uit Dagboek PIT uit de periode ervoor geïmporteerd. De AP constateert derhalve dat reeds bij ingebruikname van FSV de bewaartermijn van zeven jaar niet is gerespecteerd omdat toen niet slechts persoonsgegevens daterend vanaf 2007 geïmporteerd zijn.

In paragraaf 3.5 is tevens geconstateerd dat er op 27 februari 2020 er voor het eerst persoonsgegevens uit FSV zijn gewist. De bewaartermijn van zeven jaren is dus tijdens het gehele gebruik van FSV tot aan 27 februari 2020 niet gerespecteerd.

Conclusie

Op basis van het voorgaande concludeert de AP dat de persoonsgegevens in FSV door de Belastingdienst langer dan noodzakelijk was voor de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens werden verwerkt zijn bewaard. Daarmee handelde de Belastingdienst in strijd met artikel 5, eerste lid, aanhef en onder e van de AVG en artikel 10, eerste lid, van de Wbp. De periode van de geconstateerde overtreding betreft 4 november 2013 tot en met 27 februari 2020.

4.6 Beveiliging van persoonsgegevens

4.6.1 Juridisch kader

Artikel 32, eerste lid, van de AVG bepaalt onder andere dat de verwerkingsverantwoordelijke, rekening houdend met de stand van de techniek, de uitvoeringskosten, alsook met de aard, de omvang, de context en de verwerkingsdoeleinden en de qua waarschijnlijkheid en ernst uiteenlopende risico's voor de rechten en vrijheden van personen, passende technische en organisatorische maatregelen moet treffen om een op

²²⁰ Artikel 10, eerste lid, Wbp bepaalde dat persoonsgegevens niet langer mochten worden bewaard in een vorm die het mogelijk maakte de betrokkene te identificeren, dan noodzakelijk was voor de verwerking van de doeleinden waarvoor zij werden verzameld of vervolgens werden verwerkt.

het risico afgestemd beveiligingsniveau te waarborgen. Het tweede lid bepaalt dat bij de beoordeling van het passende beveiligingsniveau met name rekening dient te worden gehouden met de verwerkingsrisico's, vooral als gevolg van de vernietiging, het verlies, de wijziging of de ongeoorloofde verstrekking van of ongeoorloofde toegang tot doorgezonden, opgeslagen of anderszins verwerkte gegevens, hetzij per ongeluk hetzij onrechtmatig.²²¹

Uit deze bepaling volgt dat bij het bepalen van passende technische en organisatorische maatregelen rekening dient te worden gehouden met de risico's voor de rechten en vrijheden van personen. In overweging 75 van de AVG is hierover het volgende opgenomen:

"Het qua waarschijnlijkheid en ernst uiteenlopende risico voor de rechten en vrijheden van natuurlijke personen kan voortvloeien uit persoonsgegevensverwerking die kan resulteren in ernstige lichamelijke, materiële of immateriële schade, met name:

- *waar de verwerking kan leiden tot discriminatie, identiteitsdiefstal of -fraude, financiële verliezen, reputatieschade, verlies van vertrouwelijkheid van door het beroepsgeheim beschermde persoonsgegevens, ongeoorloofde ongedaanmaking van pseudonimisering, of enig ander aanzienlijk economisch of maatschappelijk nadeel;*
- (...);
- *wanneer persoonsgegevens worden verwerkt waaruit ras of etnische afkomst, politieke opvattingen, religie of levensbeschouwelijke overtuigingen, of vakbondslicidmaatschap blijkt, en bij de verwerking van genetische gegevens of gegevens over gezondheid of seksueel gedrag of strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten of daarmee verband houdende veiligheidsmaatregelen;*
- (...)
- *wanneer persoonsgegevens van kwetsbare natuurlijke personen, met name van kinderen, worden verwerkt; of*
- *wanneer de verwerking een grote hoeveelheid persoonsgegevens betreft en gevolgen heeft voor een groot aantal betrokkenen."*

Overweging 76 van de AVG vult hierop het volgende aan: *"Het risico moet worden bepaald op basis van een objectieve beoordeling en vastgesteld moet worden of de verwerking gepaard gaat met een risico of een hoog risico."*

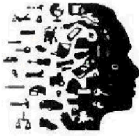
De beveiligingsmaatregelen die in ieder geval als passend mogen worden beschouwd voor de verwerkingen van persoonsgegevens door de Belastingdienst zijn de maatregelen opgenomen in de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (hierna: BIO) en de voorloper de Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (hierna: BIR).²²² De BIO is (net zoals de BIR was) een gemeenschappelijk normenkader, gebaseerd op de internationale normen ISO 27001 en 27002 voor de beveiliging van de informatie(systemen) en een concretisering van een aantal normen naar concrete maatregelen die door de Belastingdienst verplicht moet worden nageleefd.²²³ De Belastingdienst heeft in haar eigen beveiligingsbeleid gekozen voor toepassing van de toen geldende BIR.²²⁴

²²¹ Artikel 13 van de Wbp bepaalde dat verantwoordelijke passende technische en organisatorische maatregelen ten uitvoer legde om persoonsgegevens te beveiligen tegen verlies of tegen enige vorm van onrechtmatige verwerking. Deze maatregelen moesten een passend beveiligingsniveau garanderen, rekening houdend met de stand van de techniek en de kosten van de tenuitvoerlegging, gelet op de risico's die de verwerking en de aard van te beschermen gegevens met zich meebrengen. De maatregelen moesten er mede op zijn gericht om onnodige verzameling en verdere verwerking van persoonsgegevens te voorkomen.

²²² De BIR betreft de BIR:2012 (tot 1 januari 2019) en de BIR:2017.

²²³ Circulaire toepassen Baseline Informatiebeveiliging Overheid in het digitale verkeer met het Rijk, *Start*, 2020, 7857.

²²⁴ Pagina 11 van deel A van Handboek Beveiliging Belastingdienst 2017 en deel C van het Handboek Beveiliging Belastingdienst 2017, bijlagen 30 en 32 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 21 augustus 2020 (dossierstuk 78).

De AP heeft in haar onderzoek aan de hand van een aantal in de BIR/BIO opgenomen maatregelen op het gebied van toegangsbeveiliging en logging beoordeeld of de door de Belastingdienst genomen technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen rond FSV voldoende waren.²²⁵ Dit staat beschreven in de paragrafen 4.6.3 en 4.6.4. In de volgende paragraaf wordt eerst aan de hand van de risico's voor de rechten en vrijheden van natuurlijke personen het passende beveiligingsniveau van de gegevens in FSV bepaald.

4.6.2 Beveiligingsniveau FSV

De AP stelt vast dat er voor de betrokkenen waarover FSV persoonsgegevens bevat sprake was van een *verhoogd risico op schade* omdat meerdere van de in overweging 75 van de AVG omschreven situaties van toepassing waren op de verwerkingen van persoonsgegevens in FSV. Zo was er in ieder geval sprake van verwerking van gegevens van gezondheid en strafrechtelijke gegevens (zie paragraaf 4.1), waaronder van minderjarigen (zie paragraaf 3.1.5) en betrof het een grote hoeveelheid persoonsgegevens die gevolgen had voor een groot aantal betrokkenen (zie paragrafen 3.1.4, 3.1.5 en Bijlage 2).

Aangezien het beveiligingsniveau moet worden afgestemd op dit risico, rustte er dus op de Belastingdienst een zwaarder dan gemiddelde beveiligingsverplichting ten aanzien van de gegevens in FSV.

De BIO onderscheidt drie basisbeveiligingsniveaus: BBN1, BBN2 en BBN3. De Belastingdienst hanteert BBN2.²²⁶ Dit beveiligingsniveau is volgens de BIO van toepassing op maximaal departementaal vertrouwelijke informatie en privacygevoelige informatie met een verhoogd vertrouwelijkheidsniveau. Op basis van het voorgaande acht de AP dit beveiligingsniveau passend voor de gegevens in FSV.²²⁷

4.6.3 Toegangsbeveiliging

Maatregel 9.4.1 en 9.4.1.2 van de BIO vereisen dat de toegang tot informatie wordt beperkt in overeenstemming met het beleid voor toegangsbeveiliging en dat gebruikers alleen die informatie met specifiek belang moeten kunnen inzien en verwerken die ze nodig hebben voor de uitoefening van hun taak.²²⁸ Maatregel 9.4.1.1 vereist daarnaast dat er maatregelen worden genomen die het fysiek en/of logisch isoleren van informatie met specifiek belang waarborgen. De BIO maatregelen 9.2.5, 9.2.5.2, 9.2.5.3 schrijven voor dat eigenaren van bedrijfsmiddelen de toegangsrechten van gebruikers regelmatig (tot 1 januari 2019 minimaal jaarlijks en daarna halfjaarlijks) moeten beoordelen en dat opvolging van de bevindingen moet worden gedocumenteerd.²²⁹

²²⁵ Zie ECLI:NL:RBDHA:2021:3090 waarin is geoordeeld dat de AP de norm van artikel 32 van de AVG mocht invullen aan de hand van de toepasselijke NEN-normen.

²²⁶ Paragraaf 1.1.2 van deel B van Handboek Beveiliging Belastingdienst 2017, bijlage 31 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 21 augustus 2020 (dossierstuk 78).

²²⁷ BBN1 niveau is te licht, omdat dit ziet op informatie waarvan kennisname door ongeautoriseerden niet tot schade van enige omvang leidt, en beveiligingsniveau BBN3 acht de AP te zwaar voor FSV omdat dit niveau bedoeld is voor bescherming van informatie tegen statelijke actoren, zie paragraaf 2.1, hoofdstuk 3 en bijlage 2 van de BIR 2017.

²²⁸ Gelijk aan maatregelen 9.4.1 en 9.4.2.1 van BIR2017. Maatregel 11.6.1 van de BIR2012 bepaalde dat toegang tot informatie en functies van toepassingsystemen door gebruikers en ondersteunend personeel behoorden te worden beperkt overeenkomstig het vastgestelde toegangsbeleid. Het antwoord op vraag 51 van FAQ's Baseline Informatiebeveiliging Overheid van 26 over de BIO staat dat de passage 'informatie met specifiek belang' breed moet worden geïnterpreteerd en alle informatie omvat die niet voor iedereen bedoeld is. <https://bio-overheid.nl/media/1517/bio-faq-v17.pdf>

²²⁹ Gelijk aan maatregelen 9.2.5, 9.2.5.2, 9.2.5.3 in BIR2017. Maatregel 11.2.4 in de BIR2012 bepaalde dat de directie de toegangsrechten van gebruikers regelmatig behoorde te beoordelen in een formeel proces en maatregel 11.2.4-1 vereiste aanvullend dat toegangsrechten van gebruikers periodiek, minimaal jaarlijks, moesten worden geëvalueerd.

Beoordeling

Gebruikers alleen toegang benodigd voor uitoefening taak

In paragraaf 3.9 is vastgesteld dat in de periode van 4 november 2013 tot mei 2019 de toegang tot FSV was gestegen van 560 tot ruim 5.000 en dat in mei 2019 de Belastingdienst tot de conclusie kwam dat 3.700 van de ruim 5.000 medewerkers toegang hadden tot FSV terwijl zij dit niet nodig hadden voor hun werk. Tevens is in deze paragraaf geconstateerd dat de toegang tot FSV eerst alleen in een IMS-rol was geplaatst en dat vanaf eind 2017 de toegang tot FSV werd opgenomen in IMS-rollen met een set aan autorisaties tot applicaties die benodigd zijn voor een juiste uitvoering van die rol. FSV werd hierin beschouwd als basisautorisatie voor toezichtsmedewerkers.

Maatregel 9.4.1 en 9.4.1.2 van de BIO vereisen dat de toegang tot informatie wordt beperkt in overeenstemming met het beleid voor toegangsbeveiliging en dat gebruikers alleen die informatie met specifiek belang moeten kunnen inzien en verwerken die ze nodig hebben voor de uitoefening van hun taak. De Belastingdienst had het beleid om medewerkers alleen te autoriseren tot het verwerken van gegevens die zij nodig hadden voor hun werk.²³⁰ De AP concludeert derhalve dat vanaf eind 2017 tot mei 2019 de toegangsbeveiliging van FSV niet in overeenstemming was met deze twee maatregelen.

Maatregelen isoleren van gegevens

Maatregel 9.4.1.1 vereist dat er maatregelen worden genomen die het fysiek en/of logisch isoleren van informatie met specifiek belang waarborgen. Op basis van de feiten in paragraaf 3.9 en 3.11 concludeert de AP dat door het gebruik van de exportfunctionaliteit van FSV en de wijze waarop de Belastingdienst na mei 2019 de toegang tot FSV heeft beperkt, de Belastingdienst onvoldoende technische en organisatorische maatregelen heeft genomen om te waarborgen dat de persoonsgegevens in FSV waren geïsoleerd. De AP licht dit hierna toe.

In paragraaf 3.9 is geconstateerd dat de Belastingdienst een systeem had ingericht om de toegang tot de persoonsgegevens in FSV te beperken middels autorisaties. In paragraaf 3.11 is vastgesteld dat signalen vanuit FSV konden worden geëxporteerd naar Excel. In deze paragraaf is ook door de AP geconstateerd dat deze exportfunctionaliteit regelmatig is gebruikt en voor uiteenlopende doeleinden, waaronder voor het buiten FSV aanleggen van een subset van FSV zodat personen die geen toegang hadden tot FSV daarin konden zoeken. Hierdoor werd feitelijk het systeem van autorisaties omzeild. De AP heeft in paragraaf 3.11 aanvullend geconstateerd dat de exportfunctionaliteit nauwelijks (technische en organisatorische) restricties kende. De inhoud van alle velden kwam bij het exporteren mee en dit kon niet worden beperkt door de medewerker. FSV had technisch gezien geen limiet op het aantal te exporteren signalen, de exportfunctionaliteit was niet voorbehouden tot speciale FSV-rollen, er waren geen regels vastgesteld over het gebruik van de exportfunctionaliteit en er was geen sprake van controle achteraf. De AP concludeert dat door het regelmatig gebruik van de ruime exportfunctionaliteit van FSV in deze context persoonsgegevens niet meer fysiek en/of logisch geïsoleerd waren.

De tweede reden waarom de Belastingdienst onvoldoende maatregelen heeft genomen om de persoonsgegevens in FSV fysiek en/of logisch te isoleren is vanwege de wijze waarop de Belastingdienst in mei 2019 de toegang tot FSV heeft beperkt. In paragraaf 3.9.5 is geconstateerd dat de tijdelijke noodmaatregel, namelijk de interne link naar de FSV applicatie te wijzigen en medewerkers te vertrouwen dat ze de nieuwe link niet zouden delen, nooit is vervangen door de noodzakelijke permanente

²³⁰ Paragraaf 3.9.1 van onderhavig rapport.

AUTORITEIT PERSOONSGEGEVENS

beveiligingsmaatregel, namelijk het intrekken van autorisaties in IMS of FSV. Feitelijk hadden alle geautoriseerde medewerkers derhalve nog steeds toegang tot de persoonsgegevens in FSV als ze de interne link te weten zouden komen. Bovendien acht de AP het niet ondenkbaar dat medewerkers de interne link zouden raden, gezien de minimale wijziging in de interne link van 'fsv' naar 'fsv2'. De AP constateert dat hierdoor de persoonsgegevens in FSV onnodig lang zijn blootgesteld aan beveiligingsrisico's die simpel konden worden vermeden, namelijk door in de FSV applicatie het veld 'Inactief' aan te vinken achter alle medewerkers wiens autorisatie moest worden ingetrokken.

De AP concludeert derhalve dat de Belastingdienst onvoldoende technische en organisatorische maatregelen heeft getroffen om persoonsgegevens in FSV fysiek en/of logisch te isoleren.

Periodieke beoordeling toegangsrechten

Tot slot concludeert de AP op grond van paragraaf 3.9.4 dat de Belastingdienst geen bewijzen heeft kunnen overleggen om aan te tonen dat gedurende de ingebruikname van FSV de toegangsrechten van gebruikers regelmatig zijn beoordeeld door de eigenaar van de applicatie zoals is vereist op grond van de BIO maatregelen 9.2.5, 9.2.5.2 en 9.2.5.3.

Conclusie

Gezien het voorgaande concludeert de AP dat de Belastingdienst geen passende technische en organisatorische maatregelen heeft getroffen ten aanzien van de toegangsbeveiliging zoals in dit geval is vereist ingevolge artikel 32, eerste lid, van de AVG gelezen in samenhang met het bepaalde onder 9.4.1, 9.4.1.1 en 9.4.1.2 van de BIO en de maatregelen 9.2.5, 9.2.5.2, 9.2.5.3 van de BIO. Daarmee handelde de Belastingdienst in strijd met artikel 32, eerste lid, aanhef van de AVG en artikel 13 van de Wbp. De periode van de geconstateerde overtreding betreft 4 november 2013 tot en met 27 februari 2020.

4.6.4 Logging en controle op de logging

Voor de beoordeling van het beveiligingsaspect logging maakt de AP gebruik van de maatregelen 12.4.1 en 12.4.1.1 van de BIO. Maatregel 12.4.1 schrijft voor dat logbestanden van gebeurtenissen die gebruikersactiviteiten, uitzonderingen en informatiebeveiligingsgebeurtenissen registreren behoren te worden gemaakt, bewaard en regelmatig te worden beoordeeld.²³¹ Maatregel 12.4.1.1 vereist dat een logregel minimaal de volgende informatie moet bevatten: de gebeurtenis, de benodigde informatie die nodig is om het incident met hoge mate van zekerheid te herleiden tot een natuurlijk persoon, het gebruikte apparaat, het resultaat van de handeling en de datum en het tijdstip van de gebeurtenis.²³²

Beoordeling

Uit de feiten beschreven in de paragraaf 3.10 volgt dat de logging van gebeurtenissen in FSV niet voldeed aan de eisen die maatregel 12.4.1.1 stelt aan logbestanden. De norm schrijft namelijk voor dat de logregel het resultaat van de handeling moet bevatten. De AP constateert dat hieraan niet is voldaan. Zoals in paragraaf 3.10 is geconstateerd volgt uit een logregel namelijk alleen welke use case is aangeroepen of dat er op de exporteer-knop is gedrukt en kan uit de logregel niet worden afgeleid welke gegevens er door de gebruiker zijn ingezien, gemuteerd of zijn geëxporteerd.

²³¹ Maatregel 12.4.1 van de BIR2017 en 10.10.1 van BIR2012, ook opgenomen in het Handboek Beveiliging Belastingdienst 2017 onder C.8.4.1 (bijlage 31 van dossierstuk 78). Daarnaast is in dit Handboek Beveiliging Belastingdienst 2017 onder C.13.8.1 opgenomen dat in de logging informatie wordt vastgelegd waarmee reproduceerbaar is wie waar en wanneer welke handelingen heeft verricht (bijlage 32 van dossierstuk 78).

²³² Maatregel 12.4.1.1 van de BIR2017, 10.10.1 onder 2 van BIR2012.

In paragraaf 3.10 is tevens geconstateerd dat de aanwezige logging niet regelmatig werd beoordeeld. De logbestanden werden alleen in geval van een incident bekeken omdat de logging ingericht was ten behoeve van incident- en problem management.

Conclusie

Gezien het voorgaande concludeert de AP dat er met betrekking tot FSV geen sprake was van passende technische en organisatorische maatregelen ten aanzien van de logging en de controle van de logging zoals in dit geval was vereist ingevolge artikel 32, eerste lid, van de AVG gelezen in samenhang met het bepaalde onder 12.4.1 en 12.4.1.1 van de BIO. Daarmee handelde de Belastingdienst in strijd met artikel 32, eerste lid, aanhef van de AVG en artikel 13 van de Wbp. De periode van de geconstateerde overtreding betreft 4 november 2013 tot en met 27 februari 2020.

4.7 Rechtmatigheid van het verwerken van signalen van (mogelijke) fraude en informatieverzoeken in FSV

4.7.1 Juridisch kader

Artikel 5, eerste lid, aanhef en onder a van de AVG bepaalt onder andere dat persoonsgegevens moeten worden verwerkt op een wijze die ten aanzien van de betrokkene rechtmatig is.²³³

Artikel 6, eerste lid, van de AVG bepaalt dat de verwerking alleen rechtmatig is indien en voor zover aan ten minste een van de in die bepaling vermelde voorwaarden (grondslagen) is voldaan. De voor de Belastingdienst eventueel in aanmerking komende grondslagen zijn:

- c) de verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust (hierna: wettelijke verplichting);²³⁴
- e) de verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen (hierna: publieke taak).²³⁵

Artikel 6, derde lid, van de AVG bepaalt dat de rechtsgronden voor de in het eerste lid, onder c en e, bedoelde verwerkingen moeten zijn vastgesteld bij Unierecht of lidstatelijk recht dat op de verwerkingsverantwoordelijke van toepassing is. Het doel van de verwerking moet in het Unierecht of lidstatelijk recht zijn vastgesteld of is voor wat betreft rechtsgrond e) noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of voor de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is verleend.

Overweging 45 van de AVG luidt: *"Deze verordening schrijft niet voor dat voor elke afzonderlijke verwerking specifieke wetgeving vereist is. Er kan worden volstaan met wetgeving die als basis fungeert voor verscheidene verwerkingen op grond van een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust, of voor verwerking die*

²³³ Artikel 6 van de Wbp bepaalde dat persoonsgegevens moesten worden verwerkt in overeenstemming met de wet en op behoorlijke en zorgvuldige wijze.

²³⁴ Artikel 8, aanhef en onder e, van de Wbp bepaalde dat persoonsgegevens mochten worden verwerkt indien de gegevensverwerking noodzakelijk was om een wettelijke verplichting na te komen waaraan de verantwoordelijke onderworpen was.

²³⁵ Artikel 8, aanhef en onder e, van de Wbp bepaalde dat persoonsgegevens mochten worden verwerkt indien de gegevensverwerking noodzakelijk was voor de goede vervulling van een publiekrechtelijke taak door het desbetreffende bestuursorgaan dan wel het bestuursorgaan waaraan de gegevens worden verstrekt.

AUTORITEIT PERSOONSGEGEVENS

noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang dan wel voor een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag.”

Overweging 41 van de AVG benoemt de vereisten waaraan de wetgeving op basis waarvan de verwerkingen kunnen plaatsvinden moet voldoen: *“Wanneer in deze verordening naar een rechtsgrond of een wetgevingsmaatregel wordt verwezen, vereist dit niet noodzakelijkerwijs dat een door een parlement vastgestelde wetgevingshandeling nodig is, onverminderd de vereisten overeenkomstig de grondwettelijke orde van de lidstaat in kwestie. Deze rechtsgrond of wetgevingsmaatregel moet evenwel duidelijk en nauwkeurig zijn, en de toepassing daarvan moet voorspelbaar zijn voor degenen op wie deze van toepassing is, zoals vereist door de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie („Hof van Justitie”) en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.”*

Uit voorgaande overweging volgt dat verscheidene verwerkingen gebaseerd mogen worden op één wettelijke bepaling waarbij geldt dat deze bepaling naar behoren bekendgemaakt dient te zijn en waaruit de burger met voldoende precisie kan opmaken welke op zijn privéleven betrekking hebbende gegevens met het oog op de vervulling van een bepaalde overheidsstaak kunnen worden verzameld en vastgelegd, en onder welke voorwaarden die gegevens met dat doel kunnen worden bewerkt, bewaard en gebruikt. Vereist is dus een voldoende precieze wettelijke grondslag.²³⁶

De twee genoemde grondslagen c) en e) vereisen beiden dat de verwerking noodzakelijk is. Dit houdt in dat moet zijn voldaan aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit. Het proportionaliteitsbeginsel houdt in dat de inbreuk op de belangen van de bij de verwerking van de persoonsgegevens betrokken personen beperkt blijft tot wat voor het behalen van het doel strikt noodzakelijk is. Op grond van het subsidiariteitsbeginsel mag het doel waarvoor de persoonsgegevens worden verwerkt in redelijkheid niet op een andere, voor de bij de verwerking van persoonsgegevens betrokken persoon, minder nadelige wijze kunnen worden verwezenlijkt.²³⁷

4.7.2 Beoordeling

De Belastingdienst stelt zich op het standpunt dat het verwerken van persoonsgegevens in interne en externe signalen in FSV rechtmatig heeft plaatsgevonden op de grondslagen c) (wettelijke verplichting) en/of e) (publieke taak).²³⁸ De AP constateert dat de grondslagen a), b), d) en f), in ieder geval niet in aanmerking komen als grondslag.

Wettelijke verplichting

De AP heeft allereerst onderzocht of de Belastingdienst zich voor wat betreft de verwerkingen van persoonsgegevens in FSV ten behoeve van toezicht kon beroepen op grondslag c). De Belastingdienst heeft ter onderbouwing van grondslag c) geen specifieke wettelijke bepalingen uit bijvoorbeeld de AWR en/of de Awir benoemd waaruit de wettelijke verplichting tot het verwerken van interne en externe signalen van (mogelijke) fraude door burgers en ondernemers zou volgen. De AP heeft in de belastingwetgeving en in toeslagenwetgeving zelf ook geen dergelijke verplichting aangetroffen. Voor wat betreft informatieverzoeken geldt dat het verwerken van informatieverzoeken weliswaar voortkwam uit wettelijke verplichtingen die op de Belastingdienst rustten, maar dit gold niet voor het vastleggen van deze

²³⁶ Zie pagina 23 van boetesluit Enschede van de AP van 11 maart 2021 (z2020-07305) en pagina 40 van het rapport De verwerking van de nationaliteit van aanvragers van kinderopvangtoeslag van de AP van 16 juli 2020 (z2018-22445).

²³⁷ Zie ook r.o. 11 in de uitspraak van de ABRvS van 30 juni 2021, ECLI:NL:RVS:2021:1420.

²³⁸ MKB - memo voorbereiding bezoek AP FSV MKB 29 juni 2020.pdf, Particulieren - 20200629 FSV Particulieren rechtsgronden.pdf en Toeslagen - 20200629 Rechtsgronden Verwerken Fraudesignalen.pdf, ontvangen op 3 juli 2020, bijlagen 1, 2 en 3 van documenten digitaal aangeleverd door de Belastingdienst aan de AP op 3 juli 2020 (dossierstuk 36).

informatieverzoeken als contra-informatie in FSV.²³⁹ De AP concludeert daarom dat grondslag e) niet in aanmerking komt voor de verwerkingen van persoonsgegevens in FSV.

Publieke taak

De AP heeft daarnaast onderzocht of de Belastingdienst zich voor wat betreft het verwerken van persoonsgegevens in FSV kon beroepen op grondslag e). De AP beoordeelt in dat kader allereerst op welke publieke taak de Belastingdienst zich hiervoor kon beroepen en welke wettelijke regeling daaraan ten grondslag lag. Op grond van de AWR is de inspecteur belast met de heffing en invordering van rijksbelastingen en andere bij of krachtens de wet opgedragen taken. Ten behoeve van deze taken bevat de AWR een stelsel aan bevoegdheden van de inspecteur en verplichtingen voor personen, bedrijven en overheden om de noodzakelijke informatie aan te leveren zodat de inspecteur de aanslagen correct kan vaststellen. Zo is er in artikel 47, eerste lid, van de AWR een ruime informatieplicht opgenomen voor belastingplichtigen en beschikt de inspecteur daarnaast over ruime bevoegdheden om bij bedrijven en overheden die beschikken over informatie over de belastingplichtige in kwestie informatie te vorderen.²⁴⁰ Na onderzoek van de belastingplicht heeft de inspecteur de bevoegdheid bij onjuiste aanslag of bedrag de aanslag ambtshalve te verminderen, een naheffing op te leggen en aanvullend een bestuurlijke boete op te leggen.²⁴¹ Uit dit stelsel volgt dat de inspecteur ook belast is met het toezicht op de naleving van de belastingwetgeving.

Op grond van artikel 5, eerste lid, van de Wet zorgtoeslag, artikel 1a, tweede lid, van de Wet op de huurtoeslag, artikel 1.3, eerste lid, van de Wet Kinderopvang en artikel 5, eerste lid, van de Wet op het kindgebonden budget is Belastingdienst/Toeslagen, een organisatieonderdeel van de Belastingdienst, belast met het toekennen, uitbetalen en terugvorderen van zorgtoeslag, huurtoeslag, kinderopvangtoeslag en het kindgebonden budget.²⁴² Ingevolge artikel 43 Awir, gelezen in samenhang met artikel 1 van het Besluit aanwijzing toezichthouders Awir is Belastingdienst/Toeslagen tevens belast met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de toeslagenwetgeving.

Uit het voorgaande volgt dat toezicht op de naleving van de belasting- en de toeslagenwetgeving publieke taken zijn van de Belastingdienst. Gelet op de in paragraaf 4.2 beschreven positie van de Belastingdienst kunnen deze taken voor de toepassing van de AVG worden toegerekend aan de minister van Financiën.

Met de wettelijke basis voor een publieke taak is niet steeds ook de grondslag voor de gegevensverwerking gegeven. Uit het juridisch kader volgt dat verscheidene verwerkingen gebaseerd mogen zijn op één wettelijke bepaling zolang deze voldoende precies en naar behoren bekend is gemaakt, zodat de burger kan opmaken welke op zijn privéleven betrekking hebbende gegevens met het oog op de vervulling van de overheidstaak kunnen worden verwerkt. Toegepast op onderhavige situatie betekent dit dat allereerst de vraag moet worden beantwoord of de verwerkingen van persoonsgegevens in FSV zijn gebaseerd op voldoende precieze wetgeving. De AP constateert in het navolgende dat dit niet het geval is; er is geen sprake van voldoende duidelijk en nauwkeurige wetgeving voor de grote inbreuk op de persoonlijke levenssfeer die de verwerking van persoonsgegevens in FSV meebrengt.

Zoals hiervoor toegelicht bevatten de AWR, de Awir en titel 5.2 van de Awb verscheidene bevoegdheden op basis waarvan de Belastingdienst informatie en contra-informatie kan verzamelen om zo de juiste

²³⁹ Paragraaf 3.2.3 van onderhavig rapport.

²⁴⁰ Artikelen 53 en 55 AWR. Bijvoorbeeld bij werkgevers, banken, verhuurders, gemeenten etc.

²⁴¹ Artikelen 65 en 20 AWR en de artikelen de artikelen 67a, 67b, 67c, 67ca, 67cc, 67d, 67e en 67f AWR.

²⁴² Zie ook artikel 11, tweede lid, van de Awir.

belastingaanslag op te leggen c.q. de juiste toeslag toe te kennen. Hierbij is van belang dat de belastingplichtige c.q. de aanvrager van de toeslag weet wat de feiten zijn en Belastingdienst daar achter moet zien te komen. Dat de Belastingdienst in de uitvoering van haar taak signalen van mogelijke ontduiking van belasting of mogelijke fraude met toeslagen betreft (en daarmee registreert en onderzoekt) is – op zichzelf genomen – op grond van het stelsel van bevoegdheden in de AWR, de Awir en titel 5.2 van de Awb voor belastingplichtigen en toeslaggerechtigden voldoende voorzienbaar. Tevens geldt dat bij of krachtens de Wet politiegegevens en de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens de politie, FIOD en het OM mogelijkheden hebben om relevante informatie over (vermoedens van) fraude te delen met de Belastingdienst.²⁴³ Voor wat betreft fraudemeldingen afkomstig van bepaalde andere overheden geldt bovendien dat verscheidene wetten verplichtingen bevatten op basis waarvan deze overheden vermoedens van fraude bij de Belastingdienst moeten melden.²⁴⁴

Voorts geldt dat medeoverheden in concrete individuele gevallen informatieverzoeken bij de Belastingdienst kunnen doen op basis van specifieke wetgeving en de Belastingdienst verplicht is de gegevens te verstrekken.²⁴⁵ Dat de Belastingdienst informatie over deze informatieverzoeken in de individuele dossiers van belastingplichtigen registreert is op zichzelf bezien voorzienbaar en dus voldoende duidelijk, nauwkeurig, en de toepassing voorspelbaar voor degenen op wie ze van toepassing zijn.

De AP constateert echter dat het stelsel van AWR, de Awir, titel 5.2 van de Awb en de materiële wetgeving²⁴⁶ de Belastingdienst weliswaar de bevoegdheid geeft om (in concrete gevallen) persoonsgegevens te verzamelen voor toezichtdoeleinden, zoals het opvragen van persoonsgegevens over de belastingplichtige c.q. aanvrager van een toeslag bij hem- of haarzelf en bij derden en het ontvangen en verder verwerken van concrete signalen (waaronder ook informatieverzoeken) over de belastingplichtige c.q. aanvrager van de toeslag. Maar dat de wetgeving onvoldoende precies is om als grondslag te dienen voor een aparte, structurele²⁴⁷, omvangrijke²⁴⁸ en segment-overstijgende²⁴⁹ verzameling van veelsoortige,²⁵⁰ (te) gedetailleerde²⁵¹ (bijzondere en strafrechtelijke) persoonsgegevens in FSV welke werd gebruikt in het kader van verscheidene werkzaamheden,²⁵² wat onbekend was voor betrokkenen²⁵³ maar voor betrokkenen wel stigmatisering en onderwerping aan controle met financiële consequenties (een hogere aanslag of geen toeslag) als mogelijke gevolgen had.²⁵⁴

De AP concludeert op grond van het voorgaande dat er geen sprake is van een voldoende duidelijk en nauwkeurig wettelijk voorschrift dat kan dienen als grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens in FSV door de Belastingdienst zoals die plaatsvond in de periode van 4 november 2013 tot en met 27 februari 2020.

²⁴³ Artikelen 18, 19 en 20 Wet politiegegevens en artikel 39f Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens.

²⁴⁴ E.g. artikel 66 Participatiewet, artikel 61 Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen.

²⁴⁵ Paragraaf 3.2.3 van onderhavig rapport.

²⁴⁶ Wet inkomstenbelasting 2001, Wet Kinderopvang, Wet zorgtoeslag, Wet op het kindgebonden budget, Wet op de huurtoeslag.

²⁴⁷ FSV is bijna zeven jaar gebruikt en bevat fraudesignalen uit de jaren 2000-2020, zie paragraaf 3.1.4 van onderhavig rapport.

²⁴⁸ FSV bevat persoonsgegevens over een groot aantal personen waaronder minderjarigen en slachtoffers van fraude, zie paragraaf 3.1.4 en 3.2.4 van onderhavig rapport.

²⁴⁹ Paragraaf 3.1.3 van onderhavig rapport.

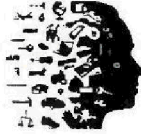
²⁵⁰ Paragraaf 3.2 van onderhavig rapport.

²⁵¹ Paragrafen 3.3.1 en 3.3.5 van onderhavig rapport.

²⁵² Paragraaf 3.1.3 van onderhavig rapport.

²⁵³ Paragraaf 3.8 van onderhavig rapport.

²⁵⁴ Paragraaf 3.7 van onderhavig rapport.

Daarnaast concludeert de AP dat in onderhavige situatie ook niet is voldaan aan het noodzakelijkheidsvereiste omdat niet is voldaan aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit.

Er is niet voldaan aan het proportionaliteitsbeginsel omdat de inbreuk op de belangen van naar schatting meer dan 240.000 unieke betrokkenen²⁵⁵ wiens persoonsgegevens, waaronder gegevens over hun gezondheid, nationaliteit en strafrechtelijke gegevens, in FSV zijn verwerkt onevenredig was in verhouding tot het met de verwerking te dienen doel, waarbij geldt dat de doeleinden van FSV niet welbepaald en daarmee onduidelijk waren.²⁵⁶ De inbreuk is onevenredig door de vormgeving en de uitvoering van FSV. Hierbij wijst de AP in de eerste plaats op de hiervoor genoemde omschrijving van FSV en de mogelijke gevolgen voor betrokkenen waardoor FSV een grote inbreuk vormde op de persoonlijke levenssfeer van deze betrokkenen. Voorts is van belang dat het gebruik van FSV verder dan de vooraf geformuleerde doeleinden²⁵⁷ en dat de toegang tot de persoonsgegevens in FSV ruimer was dan noodzakelijk waardoor veel meer personen toegang hadden tot de gegevens dan nodig was.²⁵⁸ Daarnaast werden er verschillende criteria gehanteerd voor opname in FSV²⁵⁹ en is de reden voor opname in FSV vaak niet meer te achterhalen²⁶⁰ waardoor mensen ten onrechte of om onduidelijke redenen in FSV konden zijn opgenomen. Signalen werden veel te lang bewaard wat bijdraagt aan de mate van de inbreuk.²⁶¹ Voorts zijn betrokkenen ten onrechte als 'fraudeur' aangemerkt²⁶² en waren voor veel burgers de verwerkingen in FSV niet bekend, waardoor zij hun rechten niet konden uitoefenen.²⁶³

Aan het subsidiariteitsbeginsel is ook niet voldaan omdat het nagestreefde doel op een andere, minder vergaande wijze kan worden gediend, namelijk zonder FSV of met vormgeving van een andere meer beperkte applicatie. Duidelijke aanwijzingen hiervoor zijn dat de Belastingdienst zelf de effectiviteit van het registreren van interne signalen in FSV in twijfel heeft getrokken²⁶⁴ en dat de toegevoegde waarde van het verwerken van externe signalen voor het toezicht niet goed vast te stellen is.²⁶⁵

De AP concludeert op grond van het voorgaande dat grondslag e) niet in aanmerking komt als grondslag voor de verwerkingen van persoonsgegevens in FSV zoals die plaatsvond in de periode van 4 november 2013 tot en met 27 februari 2020. Primair omdat geen sprake was van een voldoende precieze wettelijke grondslag die als rechtsgrond kon dienen voor de verwerking van persoonsgegevens in FSV door de Belastingdienst en secundair omdat de verwerkingen in FSV niet noodzakelijk waren voor de vervulling van de publieke taak van de Belastingdienst.

Conclusie

Gezien het voorgaande concludeert de AP dat de Belastingdienst de persoonsgegevens in FSV zonder grondslag heeft verwerkt. Daarmee handelde de Belastingdienst in strijd met artikel 6, eerste lid van de AVG en artikel 8 Wbp. De periode van de geconstateerde overtreding betreft 4 november 2013 tot en met 27 februari 2020.

²⁵⁵ Paragraaf 3.1.5 van onderhavig rapport.

²⁵⁶ Paragraaf 4.3.2 van onderhavig rapport.

²⁵⁷ Paragraaf 3.1.2 en 4.3.2 van onderhavig rapport.

²⁵⁸ Paragraaf 3.1.2 en 4.6.3 van onderhavig rapport.

²⁵⁹ Paragraaf 3.2.2 van onderhavig rapport.

²⁶⁰ Paragraaf 3.3.1 van onderhavig rapport.

²⁶¹ Paragraaf 4.5 van onderhavig rapport.

²⁶² Paragraaf 4.4 van onderhavig rapport.

²⁶³ Paragraaf 3.8 van onderhavig rapport.

²⁶⁴ Paragraaf 3.4.2 van onderhavig rapport.

²⁶⁵ Paragraaf 3.3.2 van onderhavig rapport.

4.8 Het betrekken van de FG bij de gegevensbeschermingseffectbeoordeling

4.8.1 Juridisch kader

Artikel 38, eerste lid, van de AVG bepaalt dat verwerkingsverantwoordelijken ervoor moeten zorgen dat de FG naar behoren en tijdig wordt betrokken bij alle aangelegenheden die verband houden met de bescherming van persoonsgegevens. Artikel 35, tweede lid, van de AVG vereist dat de verwerkingsverantwoordelijke bij het uitvoeren van een gegevensbeschermingseffectbeoordeling het advies van de FG inwint.

De gezamenlijke Europese gegevensbeschermingstoezichthouders hebben richtlijnen uitgebracht over de positie en de taken van de FG, welke in 2018 is bekrachtigd door de European Data Protection Board (EDPB). Over het naar behoren en tijdig betrekken van de FG bij gegevensbeschermingseffectbeoordelingen is het volgende gesteld:

"Wat betreft gegevensbeschermingseffectbeoordelingen, wordt in de algemene verordening gegevensbescherming expliciet vermeld dat de functionaris voor gegevensbescherming daarbij vroeg moet worden betrokken en gespecificeerd dat de verwerkingsverantwoordelijke bij de uitvoering van dergelijke effectbeoordelingen aan de functionaris voor gegevensbescherming advies moet vragen."²⁶⁶

4.8.2 Beoordeling

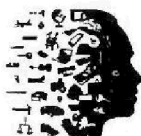
In paragraaf 3.12 is geconstateerd dat de gegevensbeschermingseffectbeoordeling van FSV is uitgevoerd in de periode van 6 november 2018 tot en met 21 januari 2019. De conclusie was dat gegevensverwerkingen in FSV niet voldeden aan de AVG en dat de risico's voor de betrokkenen die voorkwamen in FSV zodanig waren dat FSV diende te worden uitgefaseerd en worden vervangen voor een nieuwe applicatie. Op 26 november 2019 is de GEB van FSV door het managementteam van de directie MKB vastgesteld en is de opdracht gegeven tot het vervangen van FSV voor een nieuwe applicatie.

In paragraaf 3.12 is tevens geconstateerd dat de FG op 26 februari 2020 - naar aanleiding van persvragen - is gevraagd te adviseren over de GEB. De AP stelt derhalve vast dat op het moment dat de FG gevraagd is te adviseren over de GEB, de beoordeling al een meer dan een jaar geleden was uitgevoerd en dat ook al was besloten tot uitvoering van de hoofdmaatregel in de GEB, namelijk de bouw van een nieuwe applicatie.

Conclusie

Gezien het voorgaande concludeert de AP dat de Belastingdienst de FG niet naar behoren en tijdig heeft betrokken bij de uitvoering van de gegevensbeschermingseffectbeoordeling van FSV. Daarmee handelde de Belastingdienst in strijd met artikel 38, eerste lid, van de AVG jo. artikel 35, tweede lid, van de AVG.

²⁶⁶ Pagina 16 en 17 van WP 243 rev.01 Richtlijnen voor functionarissen voor gegevensbescherming, laatstelijk herzien en goedgekeurd op 5 april 2017.

5. Eindconclusie

In de periode van 4 november 2013 tot en met 27 februari 2020 zijn er door de Belastingdienst signalen van vermeende en vastgestelde fraude en informatieverzoeken in FSV over in ieder geval 244.273 personen geregistreerd, gewijzigd, geraadpleegd, gebruikt, gecombineerd en buiten FSV verspreid. De Belastingdienst heeft hiermee persoonsgegevens, waaronder gegevens over gezondheid, nationaliteit en strafrechtelijke persoonsgegevens, verwerkt in de zin van artikel 4, aanhef en onder 1, 2 en 15, van de AVG, artikel 10 van de AVG en artikel 1, aanhef en onder a en b, van de Wbp en artikel 16 Wbp.

De AP constateert dat de minister van Financiën verwerkingsverantwoordelijke is in de zin van artikel 4, aanhef en onder 7, van de AVG en artikel 1, aanhef en onder d, van de Wbp, voor de verwerkingen van persoonsgegevens in FSV.

De AP constateert na onderzoek dat de minister van Financiën, als verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerkingen van de Belastingdienst, van 4 november 2013 tot en met 27 februari 2020 door het verwerken van persoonsgegevens in FSV in strijd heeft gehandeld met de beginselen van rechtmatigheid, doelspecificatie, juistheid en opslagbeperking. De AP licht deze overtredingen hierna toe.

Persoonsgegevens dienen te worden verwerkt in overeenstemming met het beginsel van rechtmatigheid, als bedoeld in artikel 5, eerste lid, aanhef en onder a, van de AVG en artikel 6 van de Wbp. Dit betekent dat er een grondslag moet zijn voor de verwerkingen van persoonsgegevens als vermeld in artikel 6, eerste lid, van de AVG en artikel 8 Wbp. De AP concludeert dat er voor de verwerkingen van persoonsgegevens in FSV geen grondslag was. De Belastingdienst kon namelijk geen beroep doen op grondslag c) omdat er geen verplichting lag om signalen van (mogelijke) fraude en informatieverzoeken als contra-informatie te verwerken. Daarnaast slaagt het beroep van de Belastingdienst op grondslag e) niet. Primair omdat er geen sprake was van een voldoende precieze wettelijke grondslag die kon dienen als rechtsgrond voor de verwerking van persoonsgegevens in FSV door de Belastingdienst en secundair omdat de verwerkingen in FSV niet noodzakelijk waren voor de vervulling van de publieke taak van de Belastingdienst om toezicht te houden op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de belasting- en toeslagenwetgeving.

Persoonsgegevens dienen te worden verwerkt in overeenstemming met het beginsel van doelspecificatie, neergelegd in artikel 5, eerste lid, aanhef en onder b, van de AVG en artikel 7 van de Wbp. Dit betekent dat persoonsgegevens alleen voor welbepaalde en uitdrukkelijk omschreven doeleinden mogen worden verzameld. De AP concludeert na onderzoek dat de vooraf geformuleerde doeleinden van het verzamelen van persoonsgegevens in FSV niet welbepaald waren.

Persoonsgegevens dienen te worden verwerkt in overeenstemming met het beginsel van juistheid, opgenomen in artikel 5, eerste lid, aanhef en onder d, van de AVG en artikel 11, tweede lid, van de Wbp. Dit betekent dat persoonsgegevens juist moeten zijn en zo nodig moeten worden geactualiseerd. De AP constateert na onderzoek dat er onjuiste en niet-geactualiseerde persoonsgegevens in FSV staan en de Belastingdienst niet de redelijke maatregelen heeft genomen om deze persoonsgegevens te rectificeren of te wissen.

Persoonsgegevens dienen te worden verwerkt in overeenstemming met het beginsel van opslagbeperking, neergelegd in artikel 5, eerste lid, aanhef en onder e, van de AVG en artikel 10, eerste lid, van de Wbp. Dit

AUTORITEIT PERSOONSGEGEVENS

houdt in dat persoonsgegevens niet langer mogen worden bewaard dan noodzakelijk. Uit het onderzoek van de AP volgt dat de persoonsgegevens in FSV langer werden bewaard dan de op de persoonsgegevens in FSV van toepassing zijnde bewaartermijn waardoor persoonsgegevens wel langer werden bewaard dan noodzakelijk.

Naast het overtreden van de vier hiervoor benoemde beginselen concludeert de AP na onderzoek dat de Belastingdienst onvoldoende passende technische en organisatorische maatregelen heeft genomen ten aanzien van de toegangsbeveiliging, logging en controle op de logging om een passend beveiligingsniveau voor de persoonsgegevens in FSV te waarborgen. Hierdoor handelde de minister van Financiën, als verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerkingen van de Belastingdienst, van 4 november 2013 tot en met 27 februari 2020 in strijd met artikel 32, eerste lid, aanhef van de AVG en artikel 13 van de Wbp.

Tot slot heeft de AP na onderzoek geconcludeerd dat de Belastingdienst de FG niet naar behoren en tijdig heeft betrokken bij de uitvoering van de gegevensbeschermingseffectbeoordeling van FSV. Door deze overtreding heeft de minister van Financiën, als verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerkingen van de Belastingdienst, in strijd gehandeld met artikel 38, eerste lid, van de AVG jo. artikel 35, tweede lid, van de AVG.

Dit rapport is opgemaakt te Den Haag op <datum>.

Persoonsgegevens

Bijlage 1: Rollen in FSV

Naam rol	Globale beschrijving van de functionaliteit gekoppeld aan deze rol
Balie medewerker	Alleen zien of een BSN wel of niet voorkomt in FSV
Medewerker raadplegen aangiftefraude	Zoeken alle signalen, raadplegen Dagboek PIT signalen en raadplegen signalen aangiftefraude (incl. de bijlagen en het aantekeningenveld) en deze laatste kunnen exporteren naar Word.
Medewerker raadplegen	De rechten van 'Medewerker raadplegen aangiftefraude' plus raadplegen van informatieverzoeken, tips/klikmeldingen en project/overig (incl. de bijlagen en het aantekeningenveld) en signalen aangiftefraude kunnen exporteren naar Word.
Medewerker raadplegen BI	De rechten van 'Medewerker raadplegen' plus alle signalen en aantallen signalen kunnen exporteren naar Excel.
Behandelaar aangiftefraude	Invoeren en muteren signalen aangiftefraude, bijlagen toevoegen/verwijderen en exporteren van aangiftefraude signalen naar Word en Excel.
Special BCA Behandelaar	<i>Voor zover de AP heeft kunnen vaststellen werd deze rol niet gebruikt.</i> De rechten van 'Behandelaar aangiftefraude' plus invoeren en muteren van informatieverzoeken, tip/klikmeldingen en project/overig, bijlagen toevoegen/verwijderen, importeren van aangiftefraude signalen en projecten en exporteren van signalen naar Word en Excel.
Senior behandelaar Beheerder	De rechten van 'Behandelaar' plus het kunnen verwijderen van signalen. Beheren van afrolmenu's (e.g. competente eenheid en medewerkers).

Bijlage 2: De vier tabellen met signalen in FSV

Hierna volgt per registratiescherm in FSV de veldnamen met daarbij hoe vaak het veld is gevuld.²⁶⁷ Het symbool * betekent dat het een verplicht veld was, √ betekent dat er sprake was van een afrolmenu in plaats van vrij in te vullen en √ betekent dat het veld een box was die kon worden aangevinkt. Als de naam van het veld *italic* is, dan betekent dit dat er specifiek op de inhoud van dit veld gezocht kon worden in FSV.

Databasetabel		% gevuld	Databasetabel		% gevuld
AangiftefraudeSignaal²⁶⁸					
<i>Bsn</i>	*	100%	<i>Datum opname</i>	*	100%
<i>Achternaam</i>		100%	<i>Datum afdoening</i>		88,1%
<i>Voorletters</i>		36,7%	<i>Correctiebedrag</i>		8,2%
<i>Voorvoegsels</i>		36,7%	<i>Fiscaal nadeel</i>		32,7%
<i>Soort fraude</i>	* √	99,9%	<i>Belastingbedrag</i>		3,1%
<i>Adres</i>		21,5%	<i>Boete</i>	√	0,7%
<i>Postcode</i>		20,4%	<i>Boetebedrag</i>		0,4%
<i>Plaats</i>		21,8%	<i>Boetepercentage</i>	√	0,2%
<i>Land</i>		2,9%	<i>Strafrechtelijke beschikking</i>	√	0,0%
<i>Rol</i>	√	94,5%	<i>Aangemeld bij FIOD</i>	√	6,0%
<i>Besmet adres</i>	√	0,2%	<i>Fraude</i>	√	46,9%
<i>Besmet postcode en nr</i>		0,2%	<i>ID-Fraude</i>	√	0,87%
<i>Middel</i>	* √	100%	<i>Gefisnummer</i>	z	5,62%
<i>Belastingjaar</i>	* √	100%	<i>Beconnummer</i>	z	8,82%
<i>Subnummer</i>	√	2,9%	<i>Fiscaal dienstverlener Bsn</i>	z	1,82%
<i>Tijdvak</i>	√	2,8%	<i>Fiscaal dienstverlener naam</i>		8,11%
<i>Rekeningnummer/IBAN</i>		7,6%	<i>Inhoudsplichtige LH nr</i>	z	0,13%
<i>Negatieve norm OB</i>	√	2,5%	<i>Inhoudsplichtige LH naam</i>	z	1,28%
<i>Bron</i>	* √	100%	<i>Opgevoerd door</i>	* √	100%
<i>IP-adres</i>		49,9%	<i>Beoordeeld door</i>	√	85,00%
<i>MAC-adres</i>		0,0%	<i>Behandeld door</i>	√	90,64%
<i>Ondertekenaar Bsn</i>		6,02%	<i>Competente eenheid</i>	√	97,67%
<i>Ondertekenaar Naam</i>		4,69%	<i>Partner Bsn</i>		12,67%
<i>Aantekening</i>		98,1%	<i>Partner naam</i>		4,66%
			<i>LRK</i>	z	0,60%
			<i>Invordering</i>	√	94,12%
			<i>Projectcode landelijk</i>	√	73,12%

Databasetabel		% gevuld	Databasetabel		% gevuld
TipsKlikMeldingSignaal²⁶⁹					
<i>Bsn</i>	*	100%	<i>Datum opname</i>	*	100%

²⁶⁷ Ingevuld betekent niet NULL, leeg, 0 of een puntje ' '.

²⁶⁸ De velden 'Datum Event', 'Opmerking', 'Gebruikersnaam', 'Prioriteit' en 'Rappel' zijn achterwege gelaten.

²⁶⁹ Het veld 'Bestede minuten' is achterwege gelaten.

AUTORITEIT
PERSOONSGEGEVENS

<i>Achternaam</i>		99,32%	<i>Datum afdoening</i>		75,91%
<i>Voorletters</i>		76,55%	<i>Correctiebedrag</i>		2,06%
<i>Voorvoegsels</i>		12,83%	<i>Fiscaal nadeel</i>		1,92%
<i>Middel</i>	√	50,83%	<i>Belastingbedrag</i>		1,91%
<i>Belastingjaar</i>	√	45,12%	<i>Boete</i>	√	0,16%
<i>Melder/Bron/Tipgever</i>	√	84,76%	<i>Boetebedrag</i>		0,14%
<i>Onbekende</i>	√	1,44%	<i>Boetepercentage</i>	√	0,24%
<i>belastingplichtige</i>			<i>Strafrechtelijke beschikking</i>	√	0,02%
<i>Competente eenheid</i>	√	92,53%	<i>Wijze van afdoen</i>	√	77,07%
<i>Projectcode landelijk</i>	√	36,75%	<i>Reden</i>	√	32,83%
<i>Regionaal project</i>	√	8,27%	<i>Opgevoerd door</i>	* √	100,00%
<i>Veld toetsing</i>	√	0,50%	<i>Beoordeeld door</i>	√	76,65%
<i>Aantekening</i>		97,92%	<i>Behandeld door</i>	√	77,93%

Databasetabel		% gevuld		% gevuld	
ProjectOverigSignaal²⁷⁰					
<i>Bsn</i>	*	100%	<i>Datum opname</i>	* 100%	
<i>Achternaam</i>		94,95%	<i>Datum afdoening</i>		92,94%
<i>Voorletters</i>		22,15%	<i>Correctiebedrag</i>		1,65%
<i>Voorvoegsels</i>		2,39%	<i>Fiscaal nadeel</i>		1,68%
<i>Middel</i>	√	92,96%	<i>Belastingbedrag</i>		1,64%
<i>Belastingjaar</i>	√	25,58%	<i>Boete</i>	√	11,97%
<i>Competente eenheid</i>	√	99,93%	<i>Boetebedrag</i>		0,53%
<i>Projectcode landelijk</i>	√	97,13%	<i>Boetepercentage</i>	√	0,42%
<i>Regionaal project</i>	√	2,87%	<i>Strafrechtelijke beschikking</i>	√	0,00%
<i>Entiteit nummer</i>		3,07%	<i>Opgevoerd door</i>	* √	100,00%
<i>Entiteit naam</i>		2,94%	<i>Beoordeeld door</i>	√	95,88%
<i>Aanslag nummer</i>		0,66%	<i>Behandeld door</i>	√	94,19%
<i>Veld toetsing</i>	√	0,08%	<i>Koppeling aan rechtspersoon naam</i>		0,30%
<i>Aantekening</i>		99,74%	<i>Koppeling aan rechtspersoon entiteitnummer</i>		0,39%

Databasetabel		% gevuld		% gevuld	
InformatieVerzoekSignaal²⁷¹					
<i>Bsn</i>	*	100%	<i>Datum opname</i>	* 100%	
<i>Achternaam</i>		100%	<i>Datum afdoening</i>		87,15%
<i>Voorletters</i>		81,14%	<i>Opgevoerd door</i>	* √	100%
<i>Voorvoegsels</i>		12,96%	<i>Beoordeeld door</i>	√	51,01%
<i>Middel</i>	√	19,89%	<i>Behandeld door</i>	√	88,03%

²⁷⁰ Het veld 'Bestede minuten' is achterwege gelaten.

²⁷¹ Het veld 'Bestede minuten' is achterwege gelaten.

AUTORITEIT
PERSOONSgegevens

<i>Belastingjaar</i>	√	25,67%	<i>Competente eenheid</i>	√	91,82%
<i>Opvragende instantie</i>	*√	100%			
<i>Aantekening</i>		85,16%			

Bijlage 3: Zoektermen medische gegevens

allergie	cirrose	infarct	psychose
aandoening	coma	infectie	PTSS
aangeboren afwijking	copd	infaus	reuma
aambeien	dement, dementie	intensive care	rolstoel
abortus	depressie	invalide	rollator
acne	diabetes	IVF	schizofrenie
aderverkalking	dieet	kanker	sclerosis
adhd	doof	keizersnede	scootmobiel
aids	dyslexie	leverfalen	shigella
alzheimer	ebola	leukemie	soa
anprexia	eczeem	nierfalen	spataderen
antibiotica	epilepsie	maagdarm	spierdystrofie
amyotrophic lateral sclerosis	endometriose	medicijn	stoornis
arthritis	embolie	melanoom	syfilis
artrose	fibrose	miskraam	syndroom
astma	fibroom	migraine	ontoerekeningsvatbaar
autisme	fobie	NIFT-test	therapie
autist, autistisch, autisme	galstenen	ontsteking	tumor
auto-immuun	gehandicapt, handicap	multiple sclerose	transplantatie
beroerte	gehoorapparaat	obesitas	trombose
bipolair	griep	obese	uitzaaiing
boulimia	glaucoom	operatie	verpleging
borderline	gonorroe	osteoporose	verstandelijke beperking
borstvergroting	hartaanval	overspannen	verstandelijk beperkt
borstverkleining	hartfalen	parkinson	wratten
bronchitis	hartstilstand	pfeiffer	ziekenhuis
cellulitis	hazenlip	poliep	ziekte
blind	hepatitis	prenatale screening	zwanger
burn-out	hersenvloeding	prothese	
chlamydia	hiv	psychiatrie	
cholesterol	hyperventilatie	psychotisch	

Bijlage 4: Zoektermen nationaliteit

Afghaan	Burkinese	Ghanees	Kenyaan
Afghaanse	Birmaanse	Ghanese	Kenyaanse
Afrikaan	Burundees	Grenadaanse	Kirgizisch
Albanees	Burundese	Grieks	Kirgizische
Albanese	Cambodjaan	Griekse	Kiribatische
Algerijnse	Cambodjaanse	Guatemalaan	Koeweitse
Allochtoon	Canadees	Guatemalaanse	Kosovaarse
Amerikaan	Canadese	Guineese	Kroaat
Andorrees	Chileen	Guyaanse	Kroatische
Andorrese	Chileense	Haïtiaan	Laotiaanse
Angolees	Chinees	Haïtiaanse	Lesothaanse
Angolese	Colombiaan	Hondurees	Lets
Arabisch	Colombiaanse	Hondurese	Letse
Argentijn	Comorees	Hongaar	Libanees
Argentijnse	Comorese	Hongaarse	Libanese
Armeens	Cubaanse	Iers	Liberiaan
Armeense	Cyprische	Ierse	Liberiaanse
Australisch	Deen	IJslands	Libische
Australische	Deense	IJslandse	Liechtensteinse
Azerbeidzjaans	Djiboutiaanse	Indiase	Litouws
Azerbeidzjaanse	Dominicaan	Indonesisch	Litouwse
Bahamaanse	Dominicaanse	Indonesische	Luxemburgse
Bahreins	Duits	Iraakse	Macedonische
Bahreinese	Duitser	Iraanse	Malagassische
Barbadaan	Ecuadoraan	Irakees	Malawische
Barbadaanse	Ecuadoraanse	Iranier	Maldivische
Belarussisch	Egyptische	Israëliër	Maleisische
Belarussische	Eritrese	Israëlische	Malinese
Belg	Estisch	Italiaan	Maltese
Belgische	Estische	Italiaanse	Marokkaan
Belizaanse	Eswatinische	Ivoriaanse	Marokkaanse
Bengalees	Ethiopische	Jamaicaan	Marshalleilands
Bengalese	Fijische	Jamaicaanse	Marshalleilandse
Benise	Filipijn	Japanner	Maritaan
Bhutaanse	Filipijnse	Japanse	Mauritaanse
Boliviaan	Fins	Jemenitisch	Mauritiaanse
Boliviaanse	Finse	Jemenitische	Mexicaan
Botswana	Frans	Joegoslaaf	Mexicaanse
Botswanaanse	Franse	Joegoslavische	Micronesisch
Braziliaan	Gabonese	Jordanese	migrant
Braziliaanse	Gambiaan	Jordaniër	Moldavisch
Bruneise	Gambiaanse	Kaapverdische	Moldavische
Bulgaar	Georgisch	Kameroense	Monegaskische
Bulgaarse	Georgische	Kazachs	Mongolische
Burkinees		Kazachse	

AUTORITEIT
PERSOONSgegevens

Montenegrijn	Portugese	Taiwanese
Montenegrijnse	Qatarese	Tanzaniaanse
Mozambikaan	Roemeen	Thai
Mozambikaanse	Roemeense	Thaise
Myanmarees	Russisch	Togolese
Myanmarese	Russische	Tonga
Namibisch	Rwandese	Tongaanse
Namibische	Salomonseilandse	Tsjadische
Nauruaanse	Salvadoraan	Tsjech
Nederlander	Salvadoraanse	Tsjechische
Nederlandse	Samoaanse	Tunesische
Nepalees	Senegalees	Turk
Nepalese	Senegalese	Turkmeens
Nicaraguaan	Serviër	Turkmeense
Nicaraguaanse	Servische	Turkse
Nigerese	Seychelse	Tuvaluaanse
Nigeriaan	Singaporese	Ugandees
Nigeriaanse	Sloveens	Ugandese
Noor	Sloveense	Uruguayaan
Noorse	Slowaak	Uruguayaanse
Oekraïense	Slowaakse	Vanuatu
Oekraïeniër	Soedanees	Vaticaan
Oezbeeks	Soedanees	Vaticaanse
Oezbeekse	Somalier	Venezolaan
Omaanse	Somalische	Venezolaanse
Oostenrijkse	Spaanse	Vietnamees
Pakistaan	Spanjaard	Vietnamese
Pakistaanse	Staatloos	Zairese
Palause	Surinaams	Zambiaanse
Panamees	Surinaamse	Zimbabwaan
Panameese	Swazische	Zimbabwaanse
Paraguayaanse	Syriër	Zweed
Peruaanse	Syrische	Zweedse
Pool	Tadziëks	Zwitser
Poolse	Tadziëkse	Zwitserse
Portugees	Taiwanees	

AUTORITEIT
PERSOONSGEGEVENS

Over de Autoriteit Persoonsgegevens

Iedereen heeft recht op een zorgvuldige omgang met zijn persoonsgegevens. De Autoriteit Persoonsgegevens houdt toezicht op de naleving van de wettelijke regels voor bescherming van persoonsgegevens en adviseert over nieuwe regelgeving.

Persoonsgegevens

Van: [Persoonsgegevens]@belastingdienst.nl
Verzonden: maandag 18 oktober 2021 11:15
Aan: [Persoonsgegevens]
CC: [Persoonsgegevens]
Onderwerp: Betr. Verzoek controle feitelijke onjuistheden en vertrouwelijkheid concept onderzoeksrapport FSV

Geachte mevrouw [Persoonsgegevens]

Ik heb de stukken in goede orde ontvangen vandaag.

We gaan aan de slag met de feitencheck.
De passages die als vertrouwelijk moeten worden aangemerkt zullen we ook aangeven.

Met vriendelijke groet,

[Persoonsgegevens]

Afdeling Databeheersing & Security
Concerndirectie Informatievoorziening & Databeheersing
Belastingdienst

Ministerie van Financiën
Korte Voorhout 7 | 2500 CW | Den Haag | Binnen KV [Persoonsgegevens]
Postbus 20201 | 2500 EE | Den Haag
Locatie Utrecht | De Knoop | Croeselaan 14 | 5e etage
Locatie Apeldoorn | WBC | John F. Kennedylaan 8 | [Persoonsgegevens]

Voor meer informatie over de concerndirectie IV&D kunt u terecht op onze intranetpagina
<http://intranet.belastingdienst.nl/concerndirecties/>

[Persoonsgegevens]

Belastingdienst

[Persoonsgegevens] - 18-10-2021 08:04:41 --- Geachte mevrouw [Persoonsgegevens],
Autoriteit Persoonsgegevens (hierna: AP) heeft onderzoek gedaan naar het ge

Van: [Persoonsgegevens]@autoriteitpersoonsgegevens.nl>
Aan: [Persoonsgegevens]@belastingdienst.nl>
Cc: [Persoonsgegevens]@autoriteitpersoonsgegevens.nl> [Persoonsgegevens]@minfin.nl>
Datum: 18-10-2021 08:04
Onderwerp: Verzoek controle feitelijke onjuistheden en vertrouwelijkheid concept onderzoeksrapport FSV

Persoonsgegevens

Van: Persoonsgegevens
Verzonden: dinsdag 19 oktober 2021 10:17
Aan: Persoonsgegevens
CC: Persoonsgegevens @belastingdienst.nl
Onderwerp: Word versie concept onderzoeksrapport FSV in bestandenpostbus geplaatst

Geachte mevrouw Persoonsgegevens

Afgelopen maandag heb ik een PDF versie van het concept onderzoeksrapport FSV aangeboden via de Bestandenpostbus. Zojuist heb ik op uw verzoek de Word versie van het concept onderzoeksrapport in de Bestandenpostbus gezet zodat u deze kunt gebruiken om de opmerkingen van uw collega's door middel van track changes in te verwerken.

Wij hebben telefonisch afgesproken dat alleen u deze Wordversie gebruikt en dat u deze onder geen beding verspreidt. Daarnaast zijn we overeen gekomen dat alleen zichtbare opmerkingen (via track changes of opmerkingenveld) door de AP worden meegenomen.

Met vriendelijke groet,

Persoonsgegevens

Senior juridisch medewerker

AUTORITEIT
PERSOONSgegevens

Kantoor: 070 8888 500

Persoonsgegevens

Fax: 070 8888 501

Bezoekadres: Bezuidenhoutseweg 30, 2594 AV Den Haag

Postadres: Postbus 93374, 2509 AJ Den Haag

www.autoriteitpersoonsgegevens.nl

'Privacy gaat iedereen wat aan'

De privacywet (AVG) zorgt voor meer grip op persoonsgegevens. Weten wat de privacywet voor jou betekent? Kijk op www.hulpbijprivacy.nl.

220

Zie dossierstuk

Persoonsgegevens

Van: [Persoonsgegevens]@minfin.nl>
Verzonden: dinsdag 19 oktober 2021 14:32
Aan: [Persoonsgegevens]
CC: [Persoonsgegevens]@belastingdienst.nl
Onderwerp: RE: Word versie concept onderzoeksrapport FSV in bestandenpostbus geplaatst

Geachte mevrouw [Persoonsgegevens]

Dank voor het bericht en voor het document.

Ik zal de afspraken, zoals die in het bericht beschreven zijn, nakomen.

Met vriendelijke groet,

[Persoonsgegevens]

[Persoonsgegevens]

Ministerie van Financiën
Directoraat-Generaal Belastingdienst
Concerndirectie Informatievoorziening en databeheersing
Korte Voorhout 7 | 2511 CW | DEN HAAG
Postbus 20201 | 2500 EE | DEN HAAG

[Persoonsgegevens]

Van: [Persoonsgegevens]@autoriteitpersoonsgegevens.nl>
Verzonden: dinsdag 19 oktober 2021 10:17
Aan: [Persoonsgegevens]@minfin.nl>
CC: [Persoonsgegevens]@autoriteitpersoonsgegevens.nl, [Persoonsgegevens]@belastingdienst.nl
Onderwerp: Word versie concept onderzoeksrapport FSV in bestandenpostbus geplaatst

Geachte mevrouw [Persoonsgegevens]

Afgelopen maandag heb ik een PDF versie van het concept onderzoeksrapport FSV aangeboden via de Bestandenpostbus. Zojuist heb ik op uw verzoek de Word versie van het concept onderzoeksrapport in de Bestandenpostbus gezet zodat u deze kunt gebruiken om de opmerkingen van uw collega's door middel van track changes in te verwerken.

Wij hebben telefonisch afgesproken dat alleen u deze Wordversie gebruikt en dat u deze onder geen beding verspreidt. Daarnaast zijn we overeen gekomen dat alleen zichtbare opmerkingen (via track changes of opmerkingenveld) door de AP worden meegenomen.

Met vriendelijke groet,

[Persoonsgegevens]

Senior juridisch medewerker

Persoonsgegevens

Van: [Persoonsgegevens]@minfin.nl>
Verzonden: vrijdag 22 oktober 2021 22:32
Aan: [Persoonsgegevens]
Onderwerp: onderzoek FSV - concept rapport - reactie feitencheck

Geachte mevrouw [Persoonsgegevens]

Hierbij informeer ik u dat ik de reactie op het concept rapport (feitencheck) net het aangeboden via de bestandenpostbus.

Om tijdig naar u te kunnen reageren, heb ik het Word-document vanavond moeten delen met [Persoonsgegevens] en [Persoonsgegevens]. Beiden hebben toegezegd zorgvuldig met het document om te gaan.

Ik betreur dat ik mijn eerdere toezegging om het Word-bestand niet te delen, niet gestand heb kunnen doen.

Tijdens het gesprek op maandag 25 oktober 2021 kunnen de aanvullingen en opmerkingen nader worden toegelicht.

. vertrouw erop u hiermee te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

[Persoonsgegevens]

[Persoonsgegevens]

.....
Ministerie van Financiën
Directoraat-Generaal Belastingdienst
Concerndirectie Informatievoorziening en databeheersing
Korte Voorhout 7 | 2511 CW | DEN HAAG
Postbus 20201 | 2500 EE | DEN HAAG
.....

[Persoonsgegevens]

.....
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die voortvloeit uit het gebruik van berichten die elektronisch verzonden zijn.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
.....

Onderzoeksrapport

Belastingdienst
Verwerkingen van
persoonsgegevens in de
Fraude Signalering
Voorziening (FSV)

Verwijderd: Onderzoeksrapport

Verwijderd: Belastingdienst

Verwijderd: Verwerkingen van persoonsgegevens in de Fraude
Signalering Voorziening (FSV)

Inhoudsopgave

Samenvatting

1. Inleiding

2. Bestuursrechtelijke fraudebestrijding binnen de Belastingdienst

3. Feitelijke bevindingen

3.1 De FSV-applicatie

3.2 Verschillende soorten signalen in FSV

3.3 De gegevens in de signalen in FSV

3.4 De doeleinden van FSV

3.5 Onjuiste en niet-geactualiseerde gegevens in FSV

3.6 Bewaren en wissen van gegevens in FSV

3.7 De gevolgen van registratie in FSV

3.8 Onbekendheid FSV bij betrokkenen

3.9 Toegangsbeveiliging van FSV

3.10 Logging in FSV en controle op de logging

3.11 Signalen in FSV exporteren naar Excel

3.12 De wijze waarop de FG is betrokken bij de gegevensbeschermingseffectbeoordeling van FSV

4. Beoordeling

4.1 Verwerking van (bijzondere en strafrechtelijke) persoonsgegevens

4.2 Verwerkingsverantwoordelijke

4.3 Doelspecificatie

4.4 Juistheid

4.5 Opslagbeperking

4.6 Beveiliging van persoonsgegevens

4.7 Rechtmatigheid van het verwerken van signalen van (mogelijke) fraude en informatieverzoeken in FSV

4.8 Het betrekken van de FG bij de gegevensbeschermingseffectbeoordeling

5. Eindconclusie

3	Verwijderd: 3
5	Verwijderd: 5
7	Verwijderd: 87
9	Verwijderd: 109
9	Verwijderd: 109
15	Verwijderd: 1615
20	Verwijderd: 2220
23	Verwijderd: 2523
26	Verwijderd: 2926
28	Verwijderd: 3128
30	Verwijderd: 3330
31	Verwijderd: 3531
33	Verwijderd: 3733
39	Verwijderd: 4339
41	Verwijderd: 4541
42	Verwijderd: 4742
45	Verwijderd: 4945
45	Verwijderd: 4945
46	Verwijderd: 5046
47	Verwijderd: 5147
49	Verwijderd: 5349
50	Verwijderd: 5450
50	Verwijderd: 5550
55	Verwijderd: 6055
60	Verwijderd: 6560
61	Verwijderd: 6761

Samenvatting

De Belastingdienst verwerkt jaarlijks miljoenen belastingaangiften en aanvragen voor toeslagen. Een belangrijk onderdeel van deze publieke taak is de bestrijding van fraude. Vanaf 4 november 2013 had de Belastingdienst in dit kader een applicatie genaamd de Fraude Signalering Voorziening (FSV) in gebruik. De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) heeft onderzoek gedaan naar het verwerken van persoonsgegevens in FSV. De AP onderkent het belang van fraudebestrijding door de Belastingdienst maar concludeert na onderzoek dat de wijze waarop de Belastingdienst FSV heeft ingezet heeft geleid tot meerdere en ernstige overtredingen van de Algemene verordening gegevensbescherming en de voorloper ervan.

De Belastingdienst nam in FSV onder andere personen op die fraude hadden gepleegd en personen waarvan de Belastingdienst vermoedde dat ze mogelijk belasting- of toeslagenfraude zouden plegen. De informatie die in FSV over deze personen werd opgeslagen werden signalen genoemd. Een signaal in FSV bestond uit het BSN van een persoon, een aantal ingevulde velden, een ruim vrij in te vullen tekstveld en eventueel een document (e.g. e-mail, foto) als bijlage. Signalen kwamen van zowel buiten als binnen de Belastingdienst. Voorbeelden zijn: Meld Misdad Anoniem-meldingen, tips van burgers en bedrijven, meldingen vanuit de politie en andere overheden zoals gemeenten en meldingen vanuit samenwerkingsverbanden waar de Belastingdienst aan deelnam. Daarnaast werden ook de uitkomsten van de door de Belastingdienst ontwikkelde algoritmes gericht op het detecteren van fraude met belastingaangiften en toelag aanvragen in FSV opgenomen.

De applicatie FSV werd gebruikt bij het beoordelen van belastingaangiften, aanvragen voor toeslagen en het registreren van informatieverzoeken vanuit andere overheden. Daarnaast werd FSV als register geraadpleegd in andere werkzaamheden, bijvoorbeeld door medewerkers van de FIOD, in het proces van invorderen van schulden en in modellen gericht op het inschatten van fraude door ondernemers.

Voor personen kon een registratie in FSV gevolgen hebben, namelijk stigmatisering, onderworpen worden aan intensiever toezicht door de Belastingdienst en financiële gevolgen. Personen wisten bovendien meestal niet dat zij geregistreerd stonden in FSV – ook niet als zij naar aanleiding van een signaal vragen kregen van de Belastingdienst.

Op 27 februari 2020 is de applicatie FSV door de Belastingdienst uitgezet omdat de applicatie naar zijn oordeel niet voldeed aan de privacywetgeving. De AP constateert na onderzoek de volgende overtredingen.

Ten eerste constateert de AP dat vanaf het begin het doel van FSV onduidelijk was. Wat de Belastingdienst met FSV wilde bereiken is vooraf niet specifiek omschreven, met als gevolg dat medewerkers allerlei, soms gedetailleerde, informatie over personen in FSV opsloegen en FSV door de verschillende onderdelen van de Belastingdienst anders werd gebruikt.

Ten tweede constateert de AP dat FSV onjuiste en niet-geactualiseerde persoonsgegevens bevatte. Onjuiste gegevens omdat in sommige gevallen een persoon het stempel 'fraudeur' kreeg zonder dat dit volgde uit gedegen onderzoek. Niet-geactualiseerde gegevens omdat als na onderzoek was gebleken dat er geen sprake was van fraude dit vaak niet in FSV werd genoteerd, waardoor het vermoeden van fraude in FSV bleef staan.

Met opmerkingen op de relevante plekken

Met opmerkingen op de relevante plekken

Met opmerkingen op de relevante plekken
Verwijderd: verwerken
Verwijderd: en
Verwijderd: Douane
Verwijderd: haar

Ten derde werden signalen veel te lang bewaard. Omdat signalen uit een oudere applicatie waren overgenomen in FSV en eenmaal geregistreerde signalen niet werden gewist, groeide FSV door de jaren heen uit tot een applicatie met een half miljoen signalen stammend uit de jaren 2000-2020 over in ieder geval 244.273 personen.

Ten vierde constateert de AP dat het verwerken van persoonsgegevens, waaronder medische gegevens, iemands nationaliteit en strafrechtelijke gegevens, in FSV door de Belastingdienst onrechtmatig was. Voor een dergelijke omvangrijke en op de rechten van personen inbreukmakende verwerking van persoonsgegevens is namelijk een precieze wettelijke bepaling nodig. Deze bepaling is er niet. Daarnaast concludeert de AP dat het verwerken van persoonsgegevens in FSV niet noodzakelijk was voor de taken van de Belastingdienst.

Ten vijfde constateert de AP dat op meerdere vlakken de beveiliging van de persoonsgegevens in FSV niet voldeed aan de beveiligingsstandaarden die verplicht zijn voor overheden. Zo hadden er meer medewerkers van de Belastingdienst toegang tot FSV dan nodig voor hun werk en hadden ook niet-geautoriseerde medewerkers toegang tot de persoonsgegevens omdat signalen uit FSV werden geëxporteerd in Excel. Ook heeft de AP geconstateerd dat de Belastingdienst in mei 2019 op gebrekkige wijze de toegang tot FSV heeft teruggebracht namelijk door alleen de interne link naar de applicatie te wijzigen. De AP concludeert derhalve dat de Belastingdienst onvoldoende technische en organisatorische maatregelen heeft getroffen om de persoonsgegevens in FSV goed te beveiligen. Tot slot werd niet vastgelegd (gelogd) door wie welke persoonsgegevens werden ingezien, aangepast en geëxporteerd.

Tot slot volgt uit het onderzoek van de AP dat de Functionaris voor de Gegevensbescherming, de interne toezichthouder op het gebied van privacy binnen het ministerie van Financiën, door de Belastingdienst te laat is betrokken bij de uitgevoerde beoordeling van de privacyaspecten van FSV (de gegevensbeschermingseffectbeoordeling).

Los van de bovengenoemde overtredingen heeft de AP in februari 2021 er bij de staatssecretarissen van Financiën op aangedrongen om betrokkenen die van de Belastingdienst een brief zouden ontvangen over hun registratie in FSV expliciet te wijzen op hun recht op inzage. De Belastingdienst heeft hierop verschillende activiteiten in gang gezet om betrokkenen te informeren.

1. Inleiding

Op 29 februari 2020 publiceerden Trouw en RTL een intern document van de Belastingdienst met het resultaat van een gegevensbeschermingseffectbeoordeling van een applicatie genaamd de Fraude Signalering Voorziening (hierna: FSV).¹ De conclusie van deze beoordeling was dat FSV op meerdere onderdelen in strijd was met de Algemene verordening gegevensbescherming en dat de risico's voor de betrokkenen die voorkwamen in FSV zodanig waren dat FSV diende te worden uitgefaseerd en worden vervangen voor een verbeterde applicatie.²

Bij brief van 28 april 2020 is de Tweede Kamer uitgebreid geïnformeerd over hoe de FSV applicatie werd gebruikt binnen de fraudeaanpak van de Belastingdienst en de punten waarop de applicatie (mogelijk) in strijd was met de AVG.³ De staatssecretarissen van Financiën hebben daarna extern onderzoek laten uitvoeren naar het gebruik van FSV binnen de Belastingdienst. KPMG Advisory N.V. (hierna: KPMG) concludeerde dat FSV niet voldeed aan de zes kernbeginselen uit artikel 5 AVG en de Baseline Informatiebeveiliging Overheid.⁴ Tevens concludeerde KPMG in haar rapport (hierna: het KPMG rapport) dat een registratie in FSV voor een burger of ondernemer kon leiden tot intensiever toezicht en tot directe of indirecte financiële gevolgen.⁵ Op dit moment worden er twee externe onderzoeken uitgevoerd om preciezer in kaart te brengen welke gevolgen FSV heeft gehad op burgers en ondernemers.⁶

Naar aanleiding van het lid Marijnissen c.s. van 19 januari 2021 is door de staatssecretaris van Financiën bij brief van 27 januari 2021 aangegeven dat iedereen die in FSV geregistreerd stond hierover zou worden geïnformeerd.⁷ De AP heeft naar aanleiding hiervan de staatssecretarissen van Financiën per brief erop gewezen dat op grond van de AVG betrokkenen niet alleen recht hebben om te weten dat een organisatie zijn of haar persoonsgegevens verwerkt maar dat betrokkenen ook recht hebben op inzage in welke persoonsgegevens dit betreft en aanvullend in onder andere de doeleinden van de verwerking en de bron van de persoonsgegevens.⁸ De Belastingdienst heeft verschillende activiteiten in gang gezet om de betrokkenen in FSV te informeren en hun te wijzen op hun recht op inzage.⁹

Scope onderzoek

Naar aanleiding van de berichtgeving in de media over FSV heeft de Autoriteit Persoonsgegevens (hierna: AP) begin maart 2020 aangekondigd een onderzoek te starten.¹⁰ Bij brief van 2 juni 2020 is door de AP aan de staatssecretarissen van Financiën toegelicht dat het onderzoek van de AP zich zou gaan richten op de FSV applicatie die tot 27 februari 2020 door de Belastingdienst werd gebruikt en dat in ieder geval de volgende aspecten van het gegevensbeschermingsrecht zouden worden onderzocht:¹¹

¹ 'Geheime zwarte lijst Belastingdienst over 'verdachte' burgers', RTL 28 februari 2020 en 'Belastingdienst had een geheime fraudelijst, in strijd met de privacywet', Trouw 29 februari 2020 (dossierstukken 1 en 2).

² GEB-PIA FSV versie 1.2 november 2019, bijlage bij Kamerstukken // 2019/20, 31066, nr. 604 (hierna in voetnoten: de GEB van FSV van november 2019).

³ Kamerstukken // 2019/20, 31066, nr. 632.

⁴ Rapportage verwerking van risicosignalen voor toezicht, bijlage bij Kamerstukken // 2019/20, 31066, nr. 681 (hierna in voetnoten: het KPMG rapport).

⁵ Pagina's iii en iv van het KPMG rapport.

⁶ Kamerstukken // 2020/21, 31066, nr. 816 en 852.

⁷ Kamerstukken // 2020/21, 35 510, nr. 21 en 49.

⁸ Bijlage bij Kamerstukken // 2020/21, 31066, nr. 802.

⁹ O.a. Kamerstukken // 2020/21, 31066, nr. 802, 826 en 852.

¹⁰ 'Autoriteit Persoonsgegevens start onderzoek naar 'zorgwekkende' zwarte lijst Belastingdienst', RTL 3 maart 2020 (dossierstuk 4).

¹¹ Brief van 2 juni 2020 van de AP aan Staatssecretaris Vrijbrief en brief van 2 juni 2020 van de AP aan Staatssecretaris Van Huffelen (dossierstukken 5 en 6).

Met opmerkingen aanbrengen. Het woord 'bedragen' komt overeen met tekst uit brief van 27 jan 2021. In praktijk zijn alleen natuurlijke personen aangeschreven (inclusief zzp'ers); rechtspersonen zijn uitgezonderd.